

בית משפט לענייני משפחה בקריות

תמ"ש 56591-09-17 פלונית נ' פלוני ואח'

תמ"ש 1513-02-19 פלונית נ' פלוני

לפני כבוד השופטת שירי היימן

התובעת פלונית (אדם שמונה לו אפוטרופוס)
 באמצעות אפוטרופוס לרכוש עו"ד בן ציון ראם

נגד

הנתבעים 1. פלוני
 2. החברה בע"מ
 באמצעות ב"כ עו"ד עופר ריבקיין
 ו/או עומר בן סימון

חקיקה שאוזכרה:

חוק ההתיישנות, תשי"ח-1958: סע' 5, 7, 11, 12

חוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ט-1979

חוק החברות, תשנ"ט-1999: סע' 6, 6(א)

חוק המתנה, תשכ"ח-1968: סע' 1(א), 2

חוק המקרקעין, תשכ"ט-1969: סע' 6, 7, 125(א)

פקודת הסדר זכויות במקרקעין [נוסח חדש], תשכ"ט-1969

מיני-רציו:

* קבלת תביעות שהגישה אישה שמונה לה אפוטרופוס להשבת סך של 270,000 ש"ח שהעבירה לחברה, שאחיה, הנתבע, בעל מניות בה וכן לביטול העברה ללא תמורה של מגרש שהעבירה במתנה לנתבע, משנקבע כי במועדים הרלוונטים לתביעה היה מצבה דומה לאבחנה מאוחרת יותר, לפיה פלונית מתפקדת ברמה של פיגור שכלי קל וצוין שאינה מסוגלת לדאוג לענייניה והיא זקוקה למינוי אפוטרופוס וכי הנתבע היה מודע למצבה זה. נקבע כי הנתבע חב ביחד ולחוד עם החברה בהשבת הכספים, הן מחמת התחייבותו האישית בפני המשפחה להשבת הכספים, הן בהתאם לדיני הרמת המסך והן בהתאם לחוק עשיית עושר ולא במשפט.

* חוזים – גמירת-דעת – היעדרה

* חוזים – מתנה – תוקפה

* חברות – בעלי מניות – הרמת מסך

* חברות – אישיות משפטית נפרדת – חברה משפחתית

* התיישנות – תקופת ההתיישנות – חריגים המאריכים את התקופה

* התיישנות – שיהוי – שלילתו

התובעת, אישה שמונה לה אפוט' (רווקה ילידת 1963, אשר אובחנה בעבר כמתפקדת ברמה של פיגור קל) עותרת להשבת סך של 270,000 ₪ שהעבירה לחברה, שאחיה, הנתבע, בעל מניות בה וכן לביטול העברה ללא תמורה של מגרש שהעבירה במתנה לנתבע, בטענה שלא הייתה כשירה לבצע פעולות אלו ושהנתבע היה מודע למצבה זה. הנתבע טוען לשיהוי בהגשת התביעה הרכושית ולהתיישנות בתביעה הכספית (ההעברה בוצעה ביום 2.9.10 וכתב התביעה הוגש רק ביום 26.9.17) לדבריו התביעות הוגשו אחר פטירת אם הצדדים בשנת 2016, על מנת לפגוע ביכולתו להוכיח את טענותיו. לגופו של עניין טען כי רק בשנת 2012 ורק לצורך טיפול רפואי דחוף מונו האחים כאפוטרופוסים לגוף ורכוש וכי בזמנים הרלוונטיים לתביעה, פלונית הייתה מסוגלת לדאוג לענייניה ולקבל החלטות.

ביהמ"ש לענייני משפחה קיבל את התביעות מהטעמים הבאים:

ראשית נקבע כי בזמנים הרלוונטיים, ביום 2.9.10, עת עבר הסך של 270,000 ₪ מחשבונה לחשבון הנתבעת וביום 12.6.11 בעת שחתמה על העברת זכויותיה בקרקע לפלוני ללא תמורה, היה מצבה של פלונית דומה לאבחנת הוועדה מיום 13.11.11, דהיינו, פלונית מתפקדת ברמה של פיגור שכלי קל וצוין שאינה מסוגלת לדאוג לענייניה והיא זקוקה למינוי אפוט'. שכן, מהעדויות עלה כי זה היה מצבה שנים רבות קודם לכן, ככל הנראה מיום לידתה. עוד נקבע שבמועדים הרלוונטיים הנתבע היה מודע למצבה של פלונית, לצרכיה המיוחדים ולכך שלא יכולה לדאוג לענייניה הרכושיים והכלכליים וזקוקה לתמיכה וליווי בעניינים אלו.

ביהמ"ש דוחה את טענת השיהוי וההתיישנות. כידוע, תקופת ההתיישנות בשאינו מקרקעין – 7 שנים; במקרקעין – חמש-עשרה שנה; ובמקרקעין רשומים – 25 שנים. החתימה על הסכם העברת הזכויות בקרקע ללא תמורה נחתמה כשמונה שנים טרם הגשת התביעה לפיכך, אין מחלוקת שתביעה זו, שעניינה במקרקעין, לא התיישנה. מאידך, בכל הנוגע לתביעה הכספית, התביעה הוגשה בחלוף 7 שנים ו-24 ימים ממועד ההעברה. ולכן על פניו חלפה תקופת ההתיישנות.

אולם בעניינינו חל סעיף 11 לחוק ההתיישנות הקובע כי בחישוב תקופת ההתיישנות לא יבוא במנין הזמן שבו התובע לא היה מסוגל לדאוג לענייניו מחמת ליקוי נפשי או שכלי, זמני או קבוע, ולא היה עליו אפוטרופוס; היה עליו אפוטרופוס, לא יבוא במנין הזמן שבו טרם נודעו לאפוטרופוס העובדות המהוות את עילת התובענה. בעניינינו, חלפו כ-4 חודשים מאז וועדת האבחון מיום 13.11.11, ועד ליום בו מונה לפלונית אפוט' ולכן תקופה זו אינה באה במניין ההתיישנות ומכאן שתקופת ההתיישנות טרם חלפה; בנוסף בהתאם לסעיף 12 לחוק ההתיישנות בחישוב תקופת ההתיישנות לא יבוא במנין הזמן בו היה התובע אפוטרופוס של הנתבע או נתון לאפוטרופוסותו. מכאן שהתקופה בה שימש הנתבע אפוטרופוס על התובעת ביחד עם אח נוסף, משך כ-6 שנים אינה באה במניין חישוב תקופת ההתיישנות. מכאן שעילת התביעה לא התיישנה.

גם טענת פלוני לשיהוי נדחתה. ראשית, לא ייתכן שפלוני, ששימש כאפוט' לרכוש לפלונית במשך כשש שנים, יטען כעת שיש לדחות את התביעות מאחר שהוגשו בשיהוי. העובדה כי יחד עמו שימשו גם האח ' והאח רפ' אפוט' לרכוש אינה גורעת מאחריותו לשמירה על רכושה וכספה של פלונית. בנוסף לכך מהעדויות עולה שבני המשפחה, כולל האם המנוחה, ניסו להסדיר את השבת הכספים והקרקע לידי

פלונית ומבלי שיהיה צורך לפנות לבית המשפט, והשיהוי בהגשת התביעה נעוץ בהבטחתו של פלוני כי יסדיר את העניין ויחזיר את הכסף.

התביעה הכספית: נקבע שהכספים בחשבונה של פלונית שייכים לפלונית בלבד וכי הסך של 270,000 ₪ הועבר שלא כדין מחשבונה של פלונית – הלוקה בלקות שכלית ומבלי שיכלה הייתה לתת הסכמה מודעת לכך – לחשבון החברה ולכל הפחות כהלוואה שיש להשיבה. ככלל, הלוואות יש להחזיר ובפרט כשהן ניטלות מאדם עם מוגבלות שאינו מודע למשמעות מעשה ההלוואה; נקבע שפלוני היה מעורב באופן מלא בהעברת הסך הנ"ל מחשבונה של פלונית לחשבון החברה וכי הוא התחייב בפני המשפחה להשיב את ההלוואה והוא מחויב להחזירה ביחד ולחוד עם החברה, הן מחמת התחייבותו האישית הזו, הן בהתאם לדיני הרמת המסך והן בהתאם לחוק עשיית עושר ולא במשפט.

בין היתר בכל הנוגע להרמת מסך, צוין שמדובר במהלך שנעשה במקרים חריגים ומקום ש"צודק ונכון" להרים את המסך. תוצאת הרמת המסך לפי סעיף 6(א) היא ייחוס חובות החברה לבעל המניות – חיובו בחוב החברה.

ברע"א 3031/09 נקבע כי "כאשר מדובר בחברה משפחתית קטנה, אשר מעבר למעטה המשפטי המכסה אותה ניתן לראות שהיא מנוהלת כעסק פרטי הדומה לשותפות, יגלה בית המשפט פתיחות וגישה ליברלית בהרמת המסך. על חברה מסוג זה חלה חובה לשמור על יחס ראוי בין הונה העצמי לבין התחייבויותיה, וזאת, בין היתר, מכוח עקרונות כלליים של הגינות ותום לב במשפט".

בענייננו, אמנם בעת העברת הכספים מפלונית לחברה, אביהם של הצדדים היה בעל מניות בחברה, אך פלוני הוא הרוח החיה מאחורי החברה. כשנה לאחר העברת הכספים פלוני ואשתו הפכו לבעלי המניות הבלעדיים בחברה ומס' חודשים לאחר מכן מונה פלוני לבן ממשך במשק. פעילותה של החברה מתמקדת בנייהול המשק והרפת פלוני הוא זה אשר ניהל את עסקי החברה לפחות משנת 2007, דאג להרחבת פעילות המשק והחברה והנהנה מרווחי החברה והכנסותיה. החברה היא חברה משפחתית ולאור רע"א 3031/09 נקבע כי במקרה זה יש מקום להרמת מסך ויש לקבוע כי פלוני חייב לשאת באופן אישי בחובה של החברה כלפי פלונית.

התביעה בעניין הקרקע: נקבע כי ההענקה ללא תמורה של המגרש מפלונית לפלוני בטלה, שכן כאשר פלונית חתמה על תצהירי ההעברה, לא הייתה מסוגלת לקבל החלטות באשר לעניינים רכושיים וההעברה בוצעה תוך כדי ניצול מצבה ומוגבלותה על ידי פלוני שהיה מודע היטב למצבה. כידוע, בהיות המתנה חוזה חד צדדי, יש משנה חשיבות לגמירת – דעתו של נותן המתנה. יש לוודא מעל לכל ספק, כי נותן המתנה אכן התכוון לתת מתנה מתוך רצון חופשי וכי אין ליקוי רצון הפוגע בגמירת דעתו. כאמור, לאור הקביעה בדבר מצבה של פלונית במועד החתימה על העברת זכויותיה – מתפקדת ברמה של פיגור שכלי קל אינה מסוגלת לדאוג לענייניה וזקוקה למינוי אפוטר' – נקבע שפלונית נעדרה את אותה גמירות הדעת הנדרשת. בהיעדר גמירות דעת הרי שעסקה זו בטלה. טענת הנתבע כי העברת הזכויות במגרש נעשתה כנגד זכות מגורים במשק – נדחתה.

פסק דין

1. התובעת, אישה שמונה לה אפוטר' עותרת להשבת סך של 270,000 ₪ שהעבירה לחברה, שאחיה, הנתבע, בעל מניות בה וכן לביטול העברה ללא תמורה של מגרש שהעבירה במתנה לנתבע, בטענה שלא הייתה כשירה לבצע פעולות אלו ושהנתבע היה מודע למצבה זה.

2. התובעת (להלן: "פלונית") אחותו של נתבע 1, (להלן: "פלוני"). נתבעת 2 היא חברת *** (להלן: "החברה").
3. הסוגיה הראשונה שבמחלוקת היא האם על פלוני להשיב לפלונית סך של 270,000 ₪ והאם יש לחייב את פלוני להשיב את הסכום ביחד ולחוד עם החברה?
4. הסוגיה השנייה היא האם יש לבטל הסכם במסגרתו העבירה פלונית לפלוני קרקע ללא תמורה? אין מחלוקת שפלונית חתמה על ההסכם. השאלה שבמחלוקת היא האם פלונית הבינה את משמעות ההסכם או שפלוני ניצל את מצבה ויש להורות על ביטול ההסכם.
5. פלונית, ילידת 1963, אובחנה כלוקה בפיגור שכלי בינוני גבוה וברמה שכלית של פיגור קל נמוך ומונה לה אפוט'. פלונית היא הבת ה – 12 מבין 13 ילדי משפחת *** ממושב ****. עד שנת 2012 התגוררה בבית הוריה במושב ומאז היא מתגוררת בדירור מוגן ב****. החל משנת 1988 פלונית עובדת בחברת **** בפרויקט לאנשים עם צרכים מיוחדים.
6. ביום 12.3.12 מונה פלוני כאפוט' זמני על פלונית. תחילה לגוף בלבד וביום 13.9.12 מונה במינוי קבע כאפוט' לגוף ולרכוש. ביום 14.10.12 ניתן צו מינוי מתוקן במסגרתו מונו פלוני, האח 'י והאח רפי' (כולם אחיה של פלונית) כאפוסטרופוסים על פלונית. ביום 14.6.18 מונה עו"ד ציון בן ראם, כאפוט' לרכוש על פלונית למשך שנה שהוארך עד ליום 15.9.20, מינוי האפוט' לגוף נשאר על כנו.

השתלשלות ההליכים ורקע

7. התביעה להשבת סך של 270,000 ₪ שהנתבע נטל מהתובעת הוגשה ביום 29.6.17, באמצעות האח 'י, אחד האפוט' על פלונית מיום 14.10.12. התביעה הוגשה נגד פלוני שבאותה עת שימש גם הוא כאפוט' על התובעת (56591-09-17). האפוט' הכללי ביקש כי נוכח הסכסוך בין האחים המשמשים ביחד כאפוט' לפלונית, ימונה אפוט' לדין שייצג אותה בנפרד.
8. תביעה לביטול העברת קרקע ללא תמורה מהתובעת לנתבע (1513-02-19) הוגשה ביום 3.2.19.
9. ביום 21.12.17 מונה לפלונית אפוט' לדין שיחווה את דעתו בסוגיית המשך מינוי האחים כאפוט' על פלונית. תסקיר בעניינה של פלונית הוגש ביום 1.5.18 והומלץ על מינוי אפוט' חיצוני לרכושה של פלונית ולצורך הבהרת הרקע, אצטט מהתסקיר:
- "מדובר ברווקה בת 51, אשר אובחנה בעבר כמתפקדת ברמה של פיגור קל. הינה הבת השתים עשרה מבין 13 ילדי משפחת **** ממושב ****. האב *** בן 92 במצב סיעודי האם נפטרה לפני מסי שנים.**
- מאז 2.10.2012 מתגוררת פלונית במערך דירור "****" ב**** בדירת בנות המקיימות אורח חיים דתי-פלונית עובדת במפעל "****" מזה כשלושים שנה באריזה וניקיון כחלק מפרוייקט המיועד לאנשים עם צרכים מיוחדים, פלונית מתפקדת בתפקודים בסיסיים

באופן עצמאי, בישול קל, כביסה, היגינה אישית וניקיון סביבתי, מתקשה בשימוש בשירותי קהילה ללא ליווי ובניהול ענייניה הכספיים, בנוסף קיים קושי בהבנת סיטואציות חברתיות ובבניית קשר מותאם עם סביבתה.

בתחילת שנת 2012 מונה אחיה פלוני כאפוטרופוס על גופה ורכושה ובהמשך בתאריך 14.10.12, לאחר מחלוקות בין האחים, מונו בנוסף האחים י' ורפ' כאפוטרופוסים ביחד ולחוד על גופה וביחד (שלושת האחים) על רכושה.

עפ"י הדיווחים קיים קשר קרוב של פלונית עם אחיה וכן קיים שתוף פעולה עם צוות הדיור והם נוהגים לבקרה ואף נותנים מענה לצרכיה החומריים.

בחודש אוקטובר 2017 הגיש האח י' בשמה של פלונית, תביעה נגד אחיו פלוני המשמש אף הוא כאפוטרופוס על העברת כספים ומגרש (אשר היה רשום על שם פלונית) על שמו. מנגד מאשים פלוני את האח י' אשר מנהל את כספיה בהעברת כספים השייכים לה לחשבוננו הפרטי.

מוטב כי תמונה עמותה חיצונית באופן זמני לשנה, עד אשר יובהרו כל העניינים הכספיים ויסתיים ההליך המשפטי בענייניה הכספיים של פלונית אז ניתן יהיה לבחון מחדש את בקשת בני המשפחה למינוי מי מבני המשפחה כאפוטרופוס לרכושה של פלונית. מומלץ כי העמותה תקיים קשר קבוע עם האחים ועם צוות הדיור למתן מענה הולם למילוי צרכיה החומריים של פלונית.

כמו-כך מומלץ על השארת המינוי על גופה לאחיה ביחד ולחוד כפל שהיה עד כה, להצעה זו התנגדו האחים י' ורפ' וכן שתיים מאחיותיה של פלונית.

פלוני האח הנתבע הביע את הסכמתו.

האחים י' ורפ' הציעו את מינויין של אחיותיה צג' וצמ' כאפוטרופוסיות על רכושה של פלונית בטענה כי מינוי עמותה חיצונית עלול לפגוע באחותם פלונית אשר רגילה לקבל מענה מבני המשפחה.

אנו מתרשמים כי הקשר הקרוב של פלונית עם המשפחה לא ייזק ואף יוכל להתחזק במינויים כאפוטרופוסים על גופה בלבד ללא המעורבות הכספית כך שפלונית תקבל מענה לצרכיה החומריים מהעמותה ומענה לצרכיה הרגשיים הגופניים והנפשיים מהמשפחה, לאור האמור לעיל אנו ממליצים על מינויה של עמותת אקי"ם אפוטרופוסות כאפוטרופא על רכושה של פלונית באופן זמני למשך שנה ומינויים של האחים י' ת.ז. ****, פלוני ת.ז. **** ורפ' ת.ז. **** כאפוטרופוסים ביחד ולחוד על גופה בלבד.

10. ביום 15.5.18 התקיים דיון במעמד ב"כ היועמ"ש, פלונית, אחיה: י', צג', צמ', פלוני – הנתבע ורפ'. עוד נכחה בדיון עו"ס לס"ד ואפו"ט לדין עו"ד גיא הירש. במסגרת הדיון

השמיעו הנוכחים את עמדתם. גורמי הרווחה המליצו למנות את עו"ד ציון בן ראם כאפוטר' לרכוש.

11. ביום 14.6.18 ניתן צו מינוי מפורט למינוי עו"ד בן ציון ראם כאפוטר' לרכוש:

"עיינתי בטענות הצדדים, בהמלצות התסקיר, המלצות האפוטרופוס לדין ושמעתי את טיעוני הצדדים בדיון שהתקיים בפני.

בין אחיה של הגב' פלונית שוררת מחלוקת עמוקה, הכוללת האשמות הדדיות על טיפול לא ראוי בכספיה ורכושה של הגב' פלונית, מחלוקת זו קיימת במיוחד בין האחים המשמשים היום כאפוטרופוסים לגוף ולרכוש על הגב' פלונית.

עו"ס לס"ד ציינה כי מחלוקת זו משפיעה לרעה על פלונית וכי יש להוציא אותה מהסכסוך.

פלונית בעצמה ציינה בדיון כי המתח משפיעה עליה לרעה וכי היא לא רגועה ומתוחה.

במצב דברים זה נחה דעתי כי המלצת היועמ"ש למינוי אפוטרופוס חיצוני לענייני הרכוש יוביל לרגיעה ויועיל בבדיקת מצבה הכספית של הגב' פלונית וכן יברר את טענות האחים זה כלפי זה באשר לניהול לקוי של רכושה של פלונית."

12. ביום 19.12.18 במסגרת דיון במעמד י, ב"כ התובעים - עו"ד שמעון חסון, ב"כ הנתבעים - עו"ד יגאל פישר, פלוני, האח א', ב"כ האפוטרופוס הכללי, אפוטרופוס על הרכוש - עו"ד בן ציון ראם, אפוטרופוס לדין - עו"ד הירש, נתבעים 1, 3, 6, 7, 8, בעצמם והאח רא', נקבע:

1. אני מאפשרת לאפוטרופוס לרכוש להגיש תביעה ו/או בקשה לתיקון כתב התביעה שהוגש להשבת הסך של 270 אלף ₪ והמגרש לידיה של גב' פלונית. האפוטרופוס לרכוש יבחן את התביעה שכבר הוגשה ויגבש עמדה האם יש לתקן את כתב התביעה או להגישה כפי שהיא ויודיע על כך לביהמ"ש בתוך 7 ימים. האפוטרופוס לרכוש הוא שינהל את התביעה. שכן טירחתו יקבע ע"י האפוטרופוס הכללי ובמקרה של מחלוקת ע"י ביהמ"ש.

האפוטרופוס לרכוש ישוחח עם עו"ד חסון ויגבש עמדה והצעה לגבי השבת אגרות ושכ"ט ששולמו ע"י האח י'. במקרה של מחלוקת יכריע ביהמ"ש לאחר קבלת עמדת האפוטרופוס הכללי.

2. למרות שלפי דברי פלוני הגברת פלונית ממשיכה בקשר ישיר איתו, אני סבורה כי בשלב זה כל עוד מתנהלת תביעה בשמה של הגברת פלונית כנגד מר פלוני, קיים ניגוד עניינים שאינו מאפשר לו להמשיך ולשמש כאפוטרופוס לגוף לגברת פלונית וצו מתוקן יינתן ולפיו האפוטרופוסים לגוף יהיו האח רפ' והאח י'. אני מקווה כי הקשר הטוב עליו מדווח פלוני עם פלונית ימשיך ויהיה טוב.

3. אני משחררת את האפוטרופוס לדין מתפקידו ומודה לו על עבודתו המסורה."

13. ביום 3.2.19 הגיש האפוטי' לרכוש כתב תביעה מתוקן בעניין השבת הסך של 270,000 ₪ כנגד פלוני והחברה וכתב תביעה לביטול העברת הזכויות במקרקעין כנגד פלוני.
14. לאחר הליך גישור שלא צלח, התקיימו 3 ישיבות בהן נשמעו עדי הצדדים והוגשו סיכומי הצדדים.
15. יוער כי האחים רפ' וי' המשמשים כאפוטי' לגוף על פלונית הורשו להיות נוכחים בדיונים. במסגרת ניהול ההליכים נדונה סוגיית הסך של 170,000 ₪ שמשך האח י' מחשבונה של פלונית. סוגיה זו הוסדרה והאח י' השיב את הסכום לפלונית. עוד נדונה סוגיית השבת סכומים ששילם האח י' עבור פלונית מכספו.
16. בעניינם של הצדדים התקיימו 7 דיונים ונשמעו עדים רבים. מטעם פלונית העידו: פלונית, אחיה י', אחיה א', אחיה ז', אחותה צמ'. מטעם פלוני העידו: פלוני בעצמו, האח רא' ועו"ד אלמוני שערך את הסכם ההעברה ללא תמורה.
17. פלונית לא נכחה במהלך שמיעת העדויות והיא העידה לאחר שנשמעו עדי הצדדים בתנאים שנקבעו בהחלטתי מיום 28.6.21:

"נקבע לשמיעת פלונית ליום 18.7.21 שעה 10:00.

הצדדים, דהיינו האח י' האח רפ' ופלוני, לא יהיו נוכחים באולם ביהמ"ש. פלונית תגיע לביהמ"ש באמצעות מונית שיזמין לה האפוטרופוס האח י', כאשר בא כוחה ימתין ויקבל את פניה בפתח הבניין. האח י' רשאי לבוא לאסוף את פלונית מביהמ"ש. עדותה של פלונית תישמע לא באמצעות חקירה ע"י באי כוח אלא כעדות חופשית ושאלות בימ"ש בלבד.

האח י', האח רפ', פלוני, לא ישוחחו עם פלונית על עדותה, בין במישרין ובין בעקיפין.

בא כוחה רשאי להסביר לה את מהות הזמנתה לביהמ"ש."

טענות פלונית

18. פלונית מציינת שפלוני שימש כאפוטי' עבורה לאורך כל השנים, טיפל בכל ענייניה עד שבשנת 2012 הגיש בקשה להתמנות כאפוטי' עליה. לטענתה מעדותו מיום 1.3.21 עולה שפלוני ידע שפלונית לא מסוגלת לדאוג לענייניה.
19. שיהוי והתיישנות: פלונית טוענת שיש לדחות טענת שיהוי והתיישנות, שכן לא הייתה מודעת למשמעות חתימתה על המסמכים השונים. טוענת שמועד ההתיישנות במקרקעין מוסדרים הוא 25 שנה. כן היא טוענת שסעיף 7 לחוק ההתיישנות, הדרן בעניין התנהגות פסולה של הנתבע וכן הסעיפים העוסקים בהתיישנות שלא מדעת וליקוי נפשי או שכלי, חלים בענייננו.

הסך של 270,000 ₪

20. פלונית טוענת שבשנות ה-80, סמוך לאחר תחילת עבודתה, פתחה חשבון בנק, ביום 13.5.02 הצטרפה אם הצדדים לחשבון (להלן: "החשבון הראשון") ובשנת 2009 פתחה פלונית חשבון נוסף (להלן: "החשבון השני") ממנו הועברו הכספים לחברה.
21. ביום 4.8.09 הועבר סך של 270,000 ₪ מהחשבון הראשון לחשבון השני וביום 2.9.10 הועבר סך של 270,431 ₪ מהחשבון השני של פלונית לחברה הנתבעת.
22. פלונית עותרת להשבת הסכום ולהרמת מסך תוך חיוב החברה ופלוני ביחד ולחוד בהשבת הסכום. פלונית טוענת שפלוני הודה בדיון מיום 1.3.21 כי החברה מחזיקה בכספים, הוא הרוח החיה מאחורי החברה והוא התחייב בפני האחים להשיב את הכסף.
23. יש לדחות את טענת פלוני כי אימה ידעה והסכימה להעברת הכספים. גם אם האם ידעה הדבר לא מעלה ולא מוריד.

המגרש

24. פלונית עותרת לביטול ההסכם בו העבירה את זכויותיה במגרש לפלוני שכן ניצל את מצבה ונטל רכושה שלא כדין. פלונית טוענת שלא ידעה על מה חותמת ודוחה את טענת השיהוי בהגשת התביעה.
25. בשנת 1995 רכשה פלונית זכויות חכירה במגרש X במושב **** – חלקה ** גוש**, ביום 28.12.06 חתמה על חוזה פיתוח מול רמ"י וביום 10.12.16 ההסכם אושר והמגרש נרשם על שמה ומהווה הוכחה לזכויותיה. פלונית טוענת שתמורת המגרש שולמה מכספה. כספים ששולמו בעבור המגרש על ידי החברה הוחזרו לחשבון החברה בהעברה בנקאית בסך 83,700 ₪ ביום 17.6.02.
26. ביום 12.6.11 חתמה פלונית על תצהיר העברת הזכויות על שמו של הנתבע ללא תמורה. ביום 13.11.21 הזכויות עברו על שם הנתבע וכעבור 5 ימים הגיש הנתבע בקשה להתמנות כאפוטר' עליה ועל כן ברור כי הנתבע ניצל את מצבה ונטל את רכושה שלא כדין.
27. בתצהיר התמיכה לבקשה למינוי אפוטר' הצהיר הנתבע שפלונית חסרת יכולת לדאוג לעצמה וניתנת לניצול, בעוד שחמישה ימים קודם לכן החתים אותה על תצהיר העברת זכויות במגרש ללא תמורה. יש לדחות אם כן את עדותו בבית המשפט לפיה פלונית "חכמה מאוד ובעלת חוש שיש" ולדחות את טענתו שכתב את מה שעו"ס אמרה לו מילה במילה.
28. פלונית טוענת שאין לקבל את טענות הנתבע כי סיכם עם הוריו שיקבל את המגרש מפלונית וידאג לה למגוריה במשק ללא תמורה. פלונית מפנה לתצהיר משנת 1993 (מוצג ת/2) במסגרתו התחייב הנתבע ליתן לה זכות להתגורר במשק ללא תמורה ועל כן לא הייתה צריכה לוותר על המגרש בשלב מאוחר יותר לצורך הבטחת מגוריה במשק.

29. פלונית טוענת שעת חתמה על תצהיר ההעברה ללא תמורה הנתבע קנה לה קולה והיא לא ידעה על מה חותמת. גם לגבי העברת הכסף, העידה שפלוני לקח אותה לבנק ומשך את הכסף.

טענות הנתבעים

30. פלוני טוען לשיהוי בהגשת התביעה הרכושית ולהתיישנות בתביעה הכספית (ההעברה בוצעה ביום 2.9.10 וכתב התביעה הוגש רק ביום 26.9.17) לדבריו התביעות הוגשו אחר פטירת אם הצדדים בשנת 2016, על מנת לפגוע ביכולתו להוכיח את טענותיו. האח י', שבעבר נטל סך של 170,000 ₪ מפלונית שלא כדון, הוא שעומד מאחורי הגשת התביעות.

התביעה הכספית

31. הנתבע טוען שבמועד ביצוע ההעברה פלונית הייתה כשירה, ניהלה את ענייניה באופן עצמאי ולא הוכח שסבלה מליקוי נפשי או שכלי ומשכך לא חל [סעיף 11 לחוק ההתיישנות](#). רק שנתיים לאחר ביצוע ההעברה, מונה אפוטרופוס לפלונית.

32. האח י', הרוח החיה מאחורי הגשת התביעה, ידע על ההעברה סמוך לביצועה ומשכך דין התביעה להידחות מחמת התיישנות.

33. עוד הם טוענים שהאח י' העיד כי במועדים הרלוונטיים לא סבר שפלונית אינה כשירה או שאינה רשאית לחתום על מסמכים.

34. הנתבעים טוענים שבמועד העברת הכסף הרוח החיה מאחורי החברה היו הורי הצדדים. מאחר ומדובר בחברה משפחתית, בכל פעם שעלה צורך, אחד מבני המשפחה הזרים כסף לחברה ולא רק פלונית עשתה זו.

35. הנתבעים טוענים שפלוני לא היה בעל הרשאה לפעול בחשבון הבנק של פלונית ופלונית לא הוכיחה שהנתבע הוא זה שהעביר את הכספים.

36. יש לדחות את הטענה שמדובר בהלוואה שצריך להחזיר מאחר ולא נערך מסמך בכתב ולא הוכח שהוסכם שכספים אלה יוחזרו.

37. הרמת מסך: הנתבע טוען שדין הטענה להרמת מסך ההתאגדות להידחות, שכן לא הוכח שפלוני נתן הוראה להעברת הכספים מהתובעת לנתבעת 2, ולא הוכחו העילות המצדיקות את הרמת המסך. הגשת התביעה נגד הנתבע בלבד ולא נגד יתר בעלי המניות, ממחישה היטב את טענת הנתבע שמי שעומד מאחורי הגשת התביעות הינו האח י' שמנסה לנקום בו.

התביעה בעניין הקרקע

38. שיהוי: התביעה הוגשה בשיהוי ניכר ולאחר מות האם על מנת לעוות את שהתרחש. האם הייתה הדמות הדומיננטית, שנכחה במעמד החתימה על המסמכים בפני עו"ד אלמוני. עדות האם הייתה תומכת בגרסת הנתבע. הנתבע טוען שהתובעת חתמה על מסמכי ההעברה ללא תמורה מרצונה החופשי.
39. במועדים הרלוונטיים לרכישת והעברת המגרש, לא נשללה או הוגבלה כשרותה המשפטית של פלונית לא נטען שפלונית הייתה לא כשירה. עצם מינוי אפוטי' לאדם, לא שולל כושרו של האשלי"א לבצע פעולות משפטיות בנכסים.
40. כיצד ייתכן שפלונית הייתה כשירה לחתום על מסמכי הרכישה וחווה הפיתוח בשנת 1995 ובשנת 2006, אך לא הייתה כשירה לחתום על העברת הזכויות לידיו? מי שכשיר לרכוש נכס, כשיר גם להעביר אותו לאחר ולא הייתה מניעה חוקית המונעת מפלונית להעביר אליו את המגרש.
41. עו"ד אלמוני שבפניו נחתמו מסמכי העברת המגרש העיד באופן מפורט ואמין אודות נסיבות ביצוע ההעברה והעיד שלא התרשם שהופעל לחץ על פלונית. מדובר בעו"ד מוערך ומוכר ומדובר בעד ניטרלי שאין לו אינטרס בהליך זה.
42. מעדותה של פלונית ניתן להבחין כי היא מבינה היטב את המתרחש. הבינה בצורה ברורה ועניינית ודקלמה דברים שנאמרו לה. עדותה של פלונית היא עדות שקר מגמתית ולא עלה בידה להוכיח שפלונני ניצל את מצבה.
43. הנתבע טוען שהעובדה שחמישה ימים לאחר העברת הזכויות מונה לפלונית אפוטרופוס לא מעידה על מצבה הבריאותי, שכן תצהיר ההעברה נחתם מספר חודשים לפני כן. פלונית לא הציגה מסמך ממנו ניתן ללמוד שלא הייתה כשירה בעת החתימה על המסמכים ולא הוכיחה את מצבה הרפואי לפני שנת 2012, אז מונה לה אפוטרופוס.
44. הטענה ששימש אפוטרופוס למעשה: פלוני טוען שעד שנת 2012, אז מונה, לא שימש כאפוטרופוס על פלונית ולא עשה ברכושה כרצונו. הוא ויתר אחיו דאגו לתובעת כמצוות אימו, אולם הוא לא שלט ברכושה. יתרה מזו, עד שנת 2012 התגוררה פלונית בבית הוריה וניהלה אורח חיים רגיל, עבדה וניהלה חשבון בנק וכו'.

דיון והכרעה

45. סדר הדיון

בטרם אדון בתביעות לגופו של עניין אכריע בשתי שאלות מקדמיות המשליכות על שתי התביעות:

1. האם בזמנים הרלוונטיים לאירועים נשוא תביעות אלו פלונית הייתה מסוגלת לדאוג לענייניה ולקבל החלטות בקשר לענייני רכוש וכספים.

2. טענת שיהוי והתיישנות לגבי שתי התביעות.

לאחר הכרעה בשתי סוגיות אלו אדון בכל תביעה לגופה כדלקמן:

1. האם יש להשיב לפלונית את הסך שעבר מחשבונה לחשבון החברה והאם פלוני מחויב ביחד ולחוד עם החברה בהחזר הסכום?

2. האם יש להורות על ביטול הענקת הקרקע שהעניקה פלונית לפלוני ללא תמורה?

46. תמצית ההכרעה

אומר כבר עתה כי מצאתי לנכון לקבל את שתי התביעות במלואן.

קבעתי שבזמנים הרלוונטיים פלונית לא הייתה מסוגלת לדאוג לענייניה ולקבל החלטות.

דחיתי את טענת השיהוי וההתיישנות.

קבעתי שהסך של 270,000 ₪ הועבר שלא כדין מחשבונה של פלונית לחשבון החברה ולכל הפחות כהלוואה שיש להשיבה.

קבעתי שפלוני התחייב להשיב את ההלוואה והוא מחויב להחזירה ביחד ולחוד עם החברה, הן מחמת התחייבותו זו, הן בהתאם לדיני הרמת המסך והן בהתאם לחוק עשיית עושר ולא במשפט.

עוד קבעתי כי ההענקה ללא תמורה של המגרש מפלונית לפלוני בטלה, שכן כאשר פלונית חתמה על תצהירי ההעברה, לא הייתה מסוגלת לקבל החלטות באשר לעניינים רכושיים וההעברה בוצעה תוך כדי ניצול מצבה ומוגבלותה על ידי פלוני שהיה מודע היטב למצבה.

הכול כפי שיפורט וינומק להלן:

47. האם במועדים הרלוונטיים הייתה פלונית מסוגלת לדאוג לענייניה ולקבל החלטות בענייני רכוש וכספים

48. פלונית טוענת שכל המשפחה הייתה מודעת לכך שהיא בעלת צרכים מיוחדים עוד טרם שמונה לה אפוטרופוס.

49. הנתבעים טוענים שמאז ומעולם פלונית מתפקדת ככל אדם רגיל ודואגת לענייניה האישיים, רכשה קרקע, חתמה על מסמכים ושילמה כספים, כל אלה לא מותירים מקום לספק לגבי כשירותה. גם עו"ד אלמוני לא חשד שהיא בעלת צרכים מיוחדים.

50. לטענת הנתבעים פלונית לא הוכיחה טענתה, האבחון היחיד שהוגש על ידי פלונית, הוא האבחון מיום 13.11.11 בו אובחנה כמי שמתפקדת ברמת פיגור שכלי קל על רקע נזק אורגני מוחי. פלונית לא הוכיחה באיזה צרכים מדובר, מה היקפם והשלכותיהם.

51. הנתבעים טוענים שרק בשנת 2012 ורק לצורך טיפול רפואי דחוף מונו האחים כאפוטרופסים לגוף ורכוש.

המסמכים המונחים לפני

52. ביום 13.11.11 (מוצג א' למוצגי הנתבעים) עת הייתה פלונית בת 48, נערכה לפלונית ועדת אבחון שדנה במצבה עקב הפנייתה על ידי עו"ס. ברקע האישי צוין שלדברי אימה התפתחותה בילדותה הייתה איטית. פלונית למדה בבית ספר רגיל עד כיתה ז' ואז עברה לבית ספר לחינוך מיוחד וכשסיימה את בית הספר שולבה במסגרת מפתן.

53. בפני הוועדה הונחו סיכום אבחון מיום 16.9.79 בו צוין בבדיקה הפסיכולוגית "מתפקדת ברמה שכלית של פיגור קל נמוך לפי וכסלר לילדים" ובסיכום האבחנתי צוין: "רמת פיגור בינוני גבוה".

54. בבדיקה צוין לגבי התחום האינטלקטואלי: כי פלונית מבינה ומבצעת הוראות מורכבות, החשיבה קונקרטית פונקציונאלית, מתקשה בהבנת סיטואציות חברתיות יומיומיות...ניכרים קשיים ביכולת זכירה. בתחום הרגשי נפשי צוין: תהליכי ביקורת ושיפוט ילדותיים ואינם מפותחים דיים. בתחום ההסתגלותי צוין: שרכשה מיומנויות חברתיות באופן בסיסי, זקוקה לתמיכה מוגברת, מזהה שירותים שונים בקהילה ואת תפקידם, אך אינה משתמשת באופן עצמאי, זקוקה לתמיכה מוגברת, רכשה קרוא וכתוב ברמה פונקציונאלית, לא רכשה חשבון, זקוקה לתמיכה מוגברת...ובנושא בריאות ובטיחות צוין: שעלולה להיות מנוצלת ע"י אחרים וזקוקה לתמיכה מוגברת.

הועדה התרשמה שפלונית מתפקדת ברמה של פיגור שכלי קל וצוין שאינה מסוגלת לדאוג לענייניה והומלץ על מינוי אפוטי'.

55. כן הוגשו מסמכים מסוף שנות ה-90 מהם ניתן ללמוד שמחלקת הרווחה הייתה מעורבת בשילוב פלונית במסגרת חברתית מתאימה:

56. הנתבעים הגישו שני מסמכים משנות ה-90. ביום 15.2.98 שלחה עו"ס שיקום מכתב לפלונית בעניין שילובה בפעילות חברתית (מוצג ג 1 למוצגי הנתבעים) וביום 21.5.98 מכתב בעניין אישור סיוע בהחזר הוצאות. משני המסמכים עולה כי מחלקת הרווחה הייתה מעורבת במציאת מסגרת שיקומית – מועדונית עבור פלונית.

57. כן הציגו הנתבעים סיכום פגישה מיום 29.4.07 שנערכה במחלקה הרווחה ב*** (מוצג ג 3 למוצגי הנתבעים) בעניין מעברה של פלונית ממסגרת "1" למסגרת "2", שתיהן מסגרות שיקומיות כששילובה של פלונית הותנה בהתייצבותה של פלונית לאבחון.

58. בתסקיר מיום 27.2.12 (מוצג ד' למוצגי הנתבעים) עולה שקיים צורך במינוי אפוטי' לגוף לצורך ביצוע בדיקות פולשניות שדורשות חתימה על הסכמה מדעת, אשר הרופאים סירבו לבצע ללא חתימת אפוטרופוס. צוין שכל בני המשפחה מכירים בצורך הדחוף למנות אפוטי'

- לעניין זה. מאחר ובין בני המשפחה קיימות מחלוקות כספיות, סוכם בין ההורים והאחים שבשלב זה ימונה פלוני כאפוטרופ' לגוף לתקופה זמנית, עד אשר ייפתרו המחלוקות בין האחים ואז יסכימו כולם על זהות האפוטרופ' הקבוע לגוף ולרכוש.
59. בהתרשמות והערכה צוין שפלונית מסוגלת לדאוג לענייניה הבסיסיים לגוף אך לא לקבל החלטות לגבי טיפולים מורכבים ובהמשך צוין שלא מתמצאת מספיק בערכם הכספי של דברים וזקוקה להגנה מפני בזבוז כספיה ומפני ניצול של תמימותה בעניינים אלה.
60. אין מחלוקת שהחל ממועד וועדת האבחון מיום 13.11.11 כל בני המשפחה ובכללם פלוני היו מודעים לכך שפלונית לוקה בפיגור שכלי קל, שאינה מסוגלת לדאוג לענייניה והיא זקוקה למינוי אפוטרופ' ואכן בעקבות וועדה זו הגיש פלוני בקשה להתמנות כאפוטרופ' לפלונית.
61. מצבה של פלונית לא החל ביום 13.11.11, זה היה מצבה שנים רבות קודם לכן, ככל הנראה מיום לידתה. אמה ציינה בוועדה כי התפתחותה כילדה הייתה איטית, היא למדה במסגרת חינוך מיוחד ומסיכום הוועדה עולה שכבר בשנת 1979, עת הייתה בת 16, אובחנה כמתפקדת ברמה שכלית של פיגור קל נמוך.
62. אשר על כן אני קובעת כי בזמנים הרלוונטיים, ביום 2.9.10, עת עבר הסך של 270,000 ₪ מחשבונה לחשבון הנתבעת וביום 12.6.11 בעת שחתמה על העברת זכויותיה בקרקע לפלוני ללא תמורה, היה מצבה של פלונית דומה לאבחנת הוועדה מיום 13.11.11, דהיינו, פלונית מתפקדת ברמה של פיגור שכלי קל וצוין שאינה מסוגלת לדאוג לענייניה והיא זקוקה למינוי אפוטרופ'.

האם בני המשפחה ובמיוחד פלוני היו מודעים לצרכיה המיוחדים של פלונית

63. ביום 18.11.11 חתם פלוני על תצהיר שצורף לבקשה להתמנות כאפוטרופ' (נספח ו' לתצהיר האח י') בו הצהיר: "אני מטפל ודואג לאחותי למעלה מ- 24 שנה. אחותי זקוקה לעזרה בחיי היום יום בשיגרה, אין לה כושר לקבל החלטה לבד ויכולה להיות מנוצלת ע"י אחרים. לפלונית אין מושג ולא מבינה בנושא כספים בכלל."
64. ביום 3.1.12 הגיש פלוני בקשה למינוי כאפוטרופ' לגוף ולרכוש לפלונית. בתצהיר התמיכה מיום 3.1.12 הצהיר: "אני מלווה ומטפל בפלונית מאז 1979 לכל המקומות אשר הגיעה ללימודים בי"ס ובהכשרות לעבודה השונים אשר עברה כדי להביאה למצב של הסתגלות לחיי יום עבודה שגרתי מלא. במשך כל השנים הנ"ל עד היום קיימתי קשר הדוק עם מחלקת הרווחה במועצה *** בקשר לפלונית. כיום כאשר היא מתבגרת וזקוקה לבדיקות רפואיות נוצר צורך דחוף יותר למינוי של אפוטרופוס...".
65. פלוני טען בעדותו שכתב כך בהתאם להנחיית עו"ס:

- ש"ש. כשאתה חותם על תצהיר, אתה אומר אמת?
- ת. ברור.
- ש. כשאתה הגשת בקשה להתמנות כאפוטרופוס על פלונית, חתמת על תצהיר?
- ת. כן.
- ש. ובתצהיר מה אמרת, אתה זוכר? אני מציג לך את המקור. זה כתב יד שלך? אפשר להגיש לביהמ"ש?
- ת. כן. כתבתי מה שאמרה לי העובדת הסוציאלית.
- המקור הוגש וסומן ת/1.
- ש. אתה כותב במפורש ביום 18/11 שאתה מבקש להתמנות כאפוטרופוס "אחותי זקוקה לעזרה בחיי היום יום, בשגרה, אין לה כושר לקבל החלטה לבד ויכולה להיות מנוצלת ע"י אחרים". אמרת אמת כשהצהרת את התצהיר הזה?
- ת. כתבתי מילה במילה מה שאמרה לי העו"ס ע'. רצינו להתמנות כאפוטרופוס כי באותה שנה פלונית סבלה מכאבי בטן ועשינו הרבה בדיקות והיו צריכים לעשות בדיקה חודרנית. עשו וועדה כדי לקבל אפוטרופוס וזה חלק מהתהליך.
- ש. האם הצהרת אמת כאן או לא?
- ת. הדברים הם נכונים, יש קשת רחבה של דברים וצריך לדעת איך להסתכל על זה.
- ש. כשאתה כותב "אחותי זקוקה לעזרה בחיי היום יום בשגרה, אין לה כושר לקבל החלטה לבד". למה אתה מתכוון, איזו החלטה?
- ת. לא יודע. כתבתי מילה במילה מה שאמרה לי העו"ס.
- ש. הצהרת אמת כאן?
- ת. כן. כדי לקבל אפוטרופוסות. רצינו לעשות לה בדיקות.
- ש. אתה יכול להסביר למה התכוונת כשכתבת "אין לה כושר לקבל החלטה לבד"?
- ת. לא. לא חשבתי על זה.
- ש. עכשיו כשאתה חושב על זה, למה התכוונת?
- ת. אני כתבתי מילה במילה מה שהעו"ס אמרה לי לעשות.
- ש. אתה כתבת את זה בכתב ידך ומקודם אמרת שזה לא שקר, ואם זה לא שקר, זו אמת. אני שואל איזו החלטה היא לא מסוגלת לקבל לבד?
- ת. לקבל החלטה לבד.. לא יודע. לא בא עכשיו איזה רעיון.
- ש. המילים הבאות "פלונית יכולה להיות מנוצלת ע"י אחרים". למה אתה מתכוון?
- ת. שמישהו ייקח אותה יעשה לה דברים מיניים או דברים כאלה. אני לא יודע.
- ש. איך אפוטרופוסות שלך על רכוש וגוף, תמנע ממשהו לבצע משהו?
- ת. השאיפה היתה לעשות לה בדיקות כדי למצוא פתרון מה כואב לה בבטן.
- ש. כשאתה מדבר על זה שהיא יכולה להיות מנוצלת ע"י אחרים בהקשר של חוסר יכולת לקבל החלטה לבד, למה אתה מתכוון?
- ת. לא יודע לומר לך עכשיו.
- ש. אולי שמישהו יכול לקחת אותה להחתיים אותה על משהו בחטף?
- ת. לא. פלונית יודעת הכל.
- ש. למה התכוונת כשאמרת שמישהו יכול לנצל אותה ואין לה כושר לקבל החלטה?

- ת. אני לא נכנסתי למינוח של המילים. כתבתי בדיוק מה שהעו"ס אמרה לי מה לכתוב. הקריאה לי ואני כתבתי.
- ש. אתה כותב בהמשך "פלונית אין מושג ולא מבינה בנושאים כספיים כלל".
- ת. יש לה קשיים בחשבון.
- ש. אם אתה אומר לה אחד ועוד 10 היא יודעת שזה 11?
- ת. לאט לאט, צריך ללמד אותה.
- ש. איזה קשיים יש לה עכשיו במתמטיקה?
- ת. לא בחנתי אותה.
- ש. כשכתבת "לא מבינה בנושאים כספיים בכלל" למה התכוונת?
- ת. שהיא לא יודעת לספור. לכל ילד יש קשיים. גם לילדה הקטנה שלי היו לה בהתחלה בעיות בהבנה." (עמ' 71 לפרוטוקול שורה 23 עד עמ' 73 שורה 3).
66. אומר כבר כעת כי עדותו זו של פלוני אינה מהימנה עלי. איני מקבלת את גרסתו כי כתב את שאמרה לו העו"ס לכתוב ואיני מקבלת את טענתו כי לא היה מודע למצבה של פלונית ולא ידע שאין היא מסוגלת לדאוג לענייניה עוד טרם תוצאות האבחון מיום 13.11.11. אני סבורה כי המתואר בשני תצהירים אלו משקף נאמנה את מצבה של פלונית ואת מידת הטיפול והליווי שהעניקו בני המשפחה לפלונית במהלך השנים מאחר והיו מודעים היטב למצבה.
67. עצם העובדה שהרופאים לא היו מוכנים לערוך לפלונית בדיקות פולשניות על סמך הסכמתה בלבד ודרשו חתימת אפוטרופוס (כמפורט בתסקיר מיום 27.2.12) מעידה שניתן בנקל להבחין במצבה ובכך שהבנתה וכושרה מוגבלים.
68. האחים האחרים העידו בבירור כי המשפחה כולה הייתה מודעת למצבה של פלונית מאז ילדותה.
69. האח א' העיד:
- "ש. מפנה לסעיף 10 – מה זה צרכים מיוחדים, שאתה כבר בגיל 5 מזהה שיש לה צרכים מיוחדים?
- ת. אתה רואה שאדם, לקחת דברים, לעזור לו בדברים. מוגבלויות. היא עדיין תינוקת, אבל להחזיק.
- ש. איזה צרכים מיוחדים היה לה סמוך לאחר לידתה?
- ת. ידענו שהיא לא ילדה רגילה. בגיל 5 אמא גידלה הרבה ילדים וידענו מי צריך יותר עזרה ומי פחות עזרה." (עמ' 35 לפרוטוקול שורה 32 עד עמ' 36 שורה 2).
70. בהמשך עדותו ציין האח א' שאם אומרים לפלונית לחתום והכל בסדר, אז היא חותמת: "אפשר ללכת עם פלונית, להגיד שזה בסדר ותחתמי ואז היא חותמת." (עמ' 37 לפרוטוקול שורה 24).

71. האח ז' העיד שפלונית ידעה לקרוא ולכתוב אך הייתה צריכה להתאמץ (עמ' 22 לפרוטוקול שורות 21-26). בעדותו הוא מתאר שהמשפחה כולה הייתה מודעת היטב צרכיה המיוחדים של פלונית: "...אנחנו יודעים בתוך תוכנו שפלונית זקוקה לליווי און ללין כי היא מוגבלת. לא ידענו שצריך אפוט' לאדם. אנחנו כאחים לא חשבנו על זה. ידענו כולנו כל האחים שהיא מוגבלת ושזקוקה לליווי." (עמ' 30 לפרוטוקול שורות 18-20).

72. פלוני עצמו היה ער לכך שפלונית צריכה ליווי והעיד שטיפל בה מאז שסיימה כיתה י"א:

"אמא נפטרה ב- 2016, כעשרים יום לפני פטירתה היא קראה לי ואמרה לי להביא עט ודף ונתנה לי הוראות מה לעשות בהלוויה שלה ואיך לטפל. בין היתר נתנה לי הוראות לגבי פלונית ואמרה לי "היא בראש שלך", כלומר היא אמרה שאני צריך לטפל בה, אני ואשתי והילדים שלי. אני לא חשבתי שהיא תלך שלושה שבועות אחרי זה וחשבתי שזה הוראות שגרתיות שהיא נותנת לי. אני מטפל בפלונית מגיל 17, מאז שסיימה כיתה יא'. לכל אורך הדרך טיפלתי בה כמצוותה של אמא וכל מה שעשיתי אני עושה כמצוותם של ההורים. גם כשהיה צריך לקחת אישור מ****, היא ביקשה ממני לקחת אותם והלכתי עם אמא ואבא ל****, עד שאמא לא ראתה את המקום וחשה את המיטה בידיים שלה היא לא נתנה את ברכתה." (עמ' 5 לפרוטוקול שורה 30 עד עמ' 6 שורה 5).

73. לאור האמור לעיל, אני קובעת שבמועדים הרלוונטיים לתביעות אלו, פלוני היה מודע לצרכיה המיוחדים של פלונית ולכך שלא יכולה לדאוג לענייניה הרכושיים והכלכליים, לא יכולה הייתה לקבל החלטות בעניינים אלו וזקוקה לתמיכה וליווי בעניינים אלו.

שיהוי והתיישנות בהגשת התביעות

74. אומר כבר כעת כי יש לדחות את טענת הנתבעים שהתביעה הכספית התיישנה ואת טענתם שיש לדחות את שתי התביעות מחמת שחל שיהוי בהגשתן.

75. סעיף 5 חוק ההתיישנות, תשי"ח-1958 (להלן: "חוק ההתיישנות") מבחין בין שני סוגי תביעות לעניין תקופת ההתיישנות, וכלשון החוק:

"התקופה שבה מתיישנת תביעה שלא הוגשה עליה תובענה (להלן – תקופת ההתיישנות) היא –

- (1) בשאינו מקרקעין – שבע שנים;
- (2) במקרקעין – חמש-עשרה שנה; ואם נרשמו בספרי האחוזה לאחר סידור זכות קנין לפי פקודת הקרקעות (סידור זכות הקנין) – עשרים וחמש שנה."

76. החתימה על הסכם העברת הזכויות בקרקע ללא תמורה נחתמה ביום 12.6.11 והתביעה הוגשה בחודש 2/2019, בחלוף כשמונה שנים. אין מחלוקת שהתביעה לא התיישנה.

77. ביום 4.8.09 הועבר סך של 270,000 ₪ מחשבונה של פלונית בבנק *** סניף *** מס' חשבון *** לחשבון נוסף ע"ש פלונית באותו בנק ואותו סניף מס' **, ביום 2.9.10 הועבר הסכום של 270,000 ₪ מחשבון פלונית מס' **** לחשבון החברה. התביעה הכספית הוגשה ביום 26.9.17. עיינו הרואות שהתביעה הוגשה בחלוף 7 שנים ו – 24 ימים ועל פניו חלפה תקופת ההתיישנות.

78. אולם בענייננו חל [סעיף 11 לחוק ההתיישנות](#) הקובע כדלקמן:

”11. בחישוב תקופת ההתיישנות לא יבוא במנין הזמן שבו התובע לא היה מסוגל לדאוג לעניינו מחמת ליקוי נפשי או שכלי, זמני או קבוע, ולא היה עליו אפוטרופוס; היה עליו אפוטרופוס, לא יבוא במנין הזמן שבו טרם נודעו לאפוטרופוס העובדות המהוות את עילת התובענה.”

בענייננו, לכל הפחות התקופה מאז וועדת האבחון מיום 13.11.11, אז ברור היה מעל כל ויכוח כי פלונית זקוקה למינוי אפוטר' ועד ליום בו מונה לפלונית אפוטר' - 12.3.12 אינה באה במניין. מהתקופה של 7 שנים ו – 24 ימים יש לנכות לכל הפחות תקופה זו של 4 חודשים ומכאן שתקופת ההתיישנות טרם חלפה.

79. מעבר לאמור לעיל, [סעיף 12 לחוק ההתיישנות](#) מתייחס לתקופת ההתיישנות בתקופה בה אדם משמש כאפוטרופוס על אחר:

”12. בחישוב תקופת ההתיישנות לא יבוא במנין הזמן שבו היה התובע אפוטרופוס של הנתבע או נתון לאפוטרופוסותו.”

בענייננו, פלוני ביחד ולחוד עם האח י' והאח רפ' שימש כאפוטרופוס על פלונית מיום 12.3.12 ועד ליום 14.6.18, אז מונה עו"ד בן ציון ראם כאפוטר' לרכוש לפלונית, דהיינו התקופה החל מיום 12.3.12 אינה באה במניין חישוב תקופת ההתיישנות.

80. **לאור האמור לעיל, עולה שעילת התביעה לא התיישנה וחבל שטענה זו נטענה ע"י הנתבע ששימש כאפוטר' לתובעת בתקופה של כ – 6 שנים.**

שיהוי

81. פלוני טוען שהתביעות הוגשה בשיהוי ניכר, 7 ו- 8 שנים לאחר האירועים המבססים את עילה התביעה, מאחר ופלונית והאחים המתינו עד לאחר מות האם, שהייתה מעורה בכל הפרטים והייתה מעידה לטובתו, על מנת לפגוע ביכולתו להוכיח את טענותיו.

82. גם טענת פלוני לשיהוי נדחית.

83. ראשית אעיר כי לא ייתכן שפלוני, ששימש כאפוטר' לרכוש לפלונית במשך כשש שנים, יטען כעת שיש לדחות את התביעות מאחר שהוגשו בשיהוי. העובדה כי יחד עמו שימשו גם האח י' והאח רפ' אפוטר' לרכוש אינה גורעת מאחריותו לשמירה על רכושה וכספה של פלונית.

84. בנוסף לכך מהעדויות עולה שבני המשפחה, כולל האם המנוחה, ניסו להסדיר את השבת הכספים והקרקע לידי פלונית ומבלי שיהיה צורך לפנות לבית המשפט, והשיהוי בהגשת התביעה נעוץ בהבטחתו של פלוני כי יסדיר את העניין ויחזיר את הכסף. דהיינו, פלוני היה מודע לאורך כל השנים לכך שבני המשפחה מצפים ממנו לפעול להשבת הכסף לפלונית.

85. האחות צמ' העידה כי התביעה הוגשה בחלוף שנים לאור הבטחת פלוני שהוא ממתין ממתין לפירעון תוכנית חיסכון שיש לו בבנק:

- ש"ש. למה לא הגשתם את התביעה כשאמא היתה בחיים?
 ת. אמא שלי לא רצתה שאנחנו נעשה בלאגן. רצתה שנהיה אחים ואין מה לעשות, אמא רצתה שלום ולא להגיע למקום הזה.
 ש. חיכיתם שאמא תלך לעולמה בנוגע לנושא הזה?
 ת. הוא אמר שיחזיר כסף. אמר שלחוץ לו ויחזיר עוד שנה. נגיד שנתתי לאחד האחים כסף ואומר שהוא לחוץ ולא יכול להחזיר מיד, אז בסדר. אקח אותו לבימ"ש?
 ש. זה היה ב- 2012?
 ת. כן. הוא אמר לנו במפגש המשפחתי, זכור לי גם המראה וגם האוזניים שלי קלטו ולכן אין לי בעיה להעיד – הוא אמר שעוד שנה משתחרר לו תוכנית חיסכון בבנק *** ויחזיר. אח"כ הוא פיתח את המשק ואמר שהוא לחוץ. בסדר. גם זה חיסכון לפלונית ויישאר לה. במקום בבנק זה אצלו. אז זה יחזור אליה. כשראינו שזה כבר מגמה, שגם המגרש בלע וגם לקח את הכסף..
 ש. כל זה ראיתם ב- 2012?
 ת. עניתי לך שהוא ענה שלחוץ כי מפתח את המשק. לפני 5 שנים אחרי השבעה של אמא שלי אמר שיחזיר את הכסף. "(עמ' 33 לפרוטוקול שורות 16-3).

86. ביום 13.11.16 פנה האח י' במכתב לפלוני לצורך החזרת הסך של 270,000 ₪ לפלונית (נספח ט"ז לתצהיר האח י'). האח י' התייחס בעדותו לטענת השיהוי וטען שניסה למצות את ההליכים מחוץ לכותלי בית המשפט:

- ש"ש. אתה אומר להורים שצריך להגיש תביעה נגד פלוני?
 ת. אני לא אומר שצריך להגיש תביעה אבל אומר להם שאני דורש מפלוני שיחזיר את המגרש והכספים בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים.
 ש. למה לא הגשת את התביעה ב- 2011, 2012 אלא רק ב- 2017 אחרי שאמא נפטרה?
 ת. לא חיכיתי שאמא תיפטר. ראיתי את התצהיר של פלוני, 7 פעמים מודגש שחיכיתי שאמא תיפטר וזה לא נכון. ניסיתי למצות עד הקצה את הבקשה מפלוני עד שיגיעו 7 שנים לפני שתהיה התיישנות, כפי שעשה לאחי א' בכספים שנתן לו וכשאשר ביקש אמר שיש התיישנות ואי אפשר לקבל את הכספים האלה. "(עמ' 63 לפרוטוקול שורות 21-28).

87. האח א' העיד אף הוא: "6 שנים היו דיבורים, ניסיונות, פגישות. עשרות פגישות בין המשפחה, ביני לבין האח י' ובין האחים עם פלוני לגשר עד שיהיה מצב של חוק ההתיישנות ואז הוגשה התביעה הזאת" (עמ' 40 שורות 22-20).

88. אשר על כן הטענה להתיישנות ושיהוי נדחית.

התביעה הכספית

שתי שאלות עומדות להכרעה

האם יש מקום להורות על השבת הסכום לפלונית?

ככל והתשובה חיובית האם יש לחייב את פלוני ביחד ולחוד עם החברה להשיב את הסכום.

האם יש להורות על השבת סך של 270,000 ₪ לפלונית

89. חשבון מס' *** ע"ש פלונית בבנק *** נפתח בשנות ה-80 כשהתחילה לעבוד ב*** (להלן: "החשבון הראשון").

ביום 13.5.02 הצטרפה האח לחשבון הראשון – נספח ט' לכתב התביעה הכספית המתוקן.

ביום 22.12.10 נסגר החשבון הראשון (מוצג כ' למוצגי הנתבעים).

ביום 4.8.09 נפתח חשבון נוסף מס' *** בבנק *** על שמה של פלונית (להלן: "החשבון השני").

סך של 270,000 ₪ עבר ביום 4.8.09 מהחשבון הראשון לחשבון השני (נספח ט"ו למוצגי הנתבעים).

ביום 2.9.10 עבר הסך של 270,000 ₪ מהחשבון השני לחשבון החברה (נספח ט"ז לנספחי הנתבעים).

ביום 21.9.10 נפתח חשבון מס' *** בבנק *** על שם האח י' ופלונית (מוצג כ"א למוצגי הנתבעים).

90. מקור הכספים - פלונית העידה כי מקור הכספים הוא בעבודתה במהלך השנים ב***. משכורתה הופקדה לחשבונה. פלוני טען בלשון רפה בתצהירו שהאם הייתה שותפה בחשבון וייתכן שהכספים שייכים גם לה (סעיף 45 לתצהיר פלוני) אך האח הצטרפה לחשבון רק כעשרים שנה לאחר שזה נפתח.

משטענה זו לא הוכחה אני דוחה אותה וקובעת שהכספים בחשבונה של פלונית שייכים לפלונית בלבד.

91. האח יי העיד לגבי פתיחת החשבון החדש של פלונית ולגבי העברת הכסף לחשבון החדש ולאחר מכן לחשבון המשק:

ש. ומה אתה עושה כשאתה שומע שנפתח חשבון חדש לפלונית ושהועברו אליו 270,000 ₪ ?

ת. אני מתקשר לפלוני ושואל אותו מה פתאום נפתח חשבון חדש. בעצם אפילו גיליתי שהכספים הועברו מהחשבון המקורי לחשבון החדש.

ש. ואז אתה מתקשר לפלוני. מה הוא אומר לך?

ת. שהוא פתח חשבון חדש לפלונית והעביר לשם את הכספים.

ש. מבחינתך זה בסדר?

ת. גרוע מאוד. מה שעשו שבעצם שפלוני שיעבר את החשבון הזה לטובת המשק.

ש. הוא לא היה יכול לעשות את זה לבד, זאת אומרת שאמא ופלונית היו איתו.

ת. או אמא או פלונית היו איתו.

ש. ומה אתה עושה שאתה מבין שנפתח חשבון חדש לפלונית שהועברו אליו כספים 270,000 ₪ ?

ת. שואל את פלוני למה זה נעשה. לא קיבלתי תשובה נורמאלית.

ש. גם זה לא רשום בתצהיר, שדיברת עם פלוני.

ת. תסתכל בסעיף 26. אני כעסתי מאוד על פלוני ואמרתי לו שהוא עושה דברים מאחורי הגב.

ש. בגלל שהכסף הועבר לחשבון של החברה. אנחנו עדיין לא בשלב הזה. הכסף היה בחשבון החדש של פלונית כשנה.

ת. חודש.

ש. שנה וחודש. תיכף נגיע לזה.

ת. אוקיי.

ש. ב 9/8/09 מועברים ה 270,000 ₪ לחשבון החדש.

ת. ב 4/8/09 העברה מחשבון לחשבון. חודש פחות יומיים אח"כ כספים מועברים לחשבון של המשק – 2/9/09.

ש. אתה בטוח? תבדוק את נספח ב' לתצהיר שלך.

ת. אני פותח אותו. ב 2/9/10 בוצעה העברת כספים. (נעמ' 49 לפרוטוקול שורה 25 עד עמ' 50 שורה 13).

92. פלונית טוענת שהכסף הועבר מחשבונה לחשבון החברה בה שולט פלוני מבלי שהייתה מודעת לכך נוכח מוגבלותה וכי על פלוני והחברה להשיב את הכסף אליה וכי פלוני התחייב בפני האחים לעשות כן.

93. פלוני טוען כי הוא לא זה שהעביר את הכסף לחשבון החברה, הכול נעשה לפי הוראות האם המנוחה שהיא זו ששלטה בעניינים וניהלה את המשק, הכספים והמגרשים. עוד הוא טוען

כי למרות שפלונית נתנה את הכסף במתנה אין צורך להשיב לה את הכסף שכן זו הייתה תרומתה למשק לאחר שהתגוררה כל השנים בדירת ההורים מבלי להשתתף בהוצאות שכר דירה ואחזקה. כן הוא טוען כי התחייב להשיב את הכסף רק כדי להשתיק את האחים וכי אמו הורתה לו לפעול כך.

94. לאחר שעיינתי בחומר המונח לפניי, שמעתי את הצדדים והעדים מטעמם והתרשמתי מהם באופן בלתי אמצעי, אני קובעת שדין התביעה להתקבל באופן שיש להשיב את הסך של 270,000 ₪ לפלונית כן אני קובעת שפלוני והחברה חייבים להשיב לפלונית את הסכום ביחד ולחוד. ולהלן הנימוקים:

האם הכסף הועבר מפלונית לחברה בהסכמתה או נלקח שלא כדין?

95. נוכח קביעתי כי מאז ומתמיד וממילא בזמנים הרלוונטיים לתביעה זו פלונית מתפקדת ברמה של פיגור שכלי קל וצוין שאינה מסוגלת לדאוג לענייניה והיא זקוקה למינוי אפוטרופוס, הרי שהעברת הכספים מחשבונה לחשבון החברה נעשתה מבלי שפלונית הייתה מודעת למשמעות המעשה ומבלי שיכלה הייתה לתת הסכמה מודעת לכך.

96. פלוני טוען שהכסף הועבר לחברה כהלוואה מפלונית ולצורך הדיון אקבל את טענתו כפי שהציג אותה בעדותו.

97. בסעיף 42 לתצהירו טוען פלוני שהוריו הודיעו לו שפלונית העבירה לו סך של כ- 270,000 ₪ בשםם. בדיון מיום 01.03.21 טען שפלונית הלוותה כסף לחברה אך הכחיש שחייב להחזיר את הכסף:

- ש. האם פלונית הלוותה לך כסף?
 ת. למשק.
 ש. המשק זה החברה?
 ת. כן. היא הלוותה לחברה.
 ש. מתי?
 ת. 2.9.10.
 ש. יש הסכם הלוואה?
 ת. יש קבלות.
 ש. כשאתם עושים הלוואות אתם לא עושים הסכמים?
 ת. לא תמיד.
 ש. כמה כסף הלווית לך ב- 2010?
 ת. לחברה. 270 אלף ₪.
 ש. כלומר 270 אלף ₪ זו הלוואה למעשה?
 ת. פלונית העבירה לאמא, אמא העבירה למשק. זו לא בתקופה שהייתי בעל הנחלה.
 ש. החזרת את ההלוואה לפלונית?
 ת. לא.

- ש. המשק?
 ת. לא.
- ש. החברה?
 ת. לא.
- ש. צריך להחזיר לה?
 ת. לא.
- ש. אתה מודה שפלונית הלווית כספים ואתה אומר שהיא לא צריכה לקבל חזרה?
 ת. יש קבלה שנתנה לאמא ואמא נתנה לחברה כשהנחלה היתה רשומה על שם אמא.
 ש. נכון שאתה אומר שפלונית לא זכאית לקבל חזרה?
 ת. לא.
- ש. למה?
 ת. תשאל את אמא.
- ש. הכספים שהועברו לחברה הועברו מחשבונה של פלונית בלבד?
 ת. זה אני יודע אח"כ. זה נודע לי לאחר התביעה שיש עוד חשבון.
- ש. הכספים שהועברו לחברה הועברו מחשבונה של פלונית בלבד למשק?
 ת. היום אני יודע, למדתי את זה מהתביעה.
- ש. למה לא החזרת לפלונית את הכספים?
 ת. צריך לשאול את אמא.
- ש. הכסף לא הועבר לאמא?
 ת. כשפלונית העבירה לאמא, אמא העבירה למשק. המשק לא היה בבעלותי. למה אתה שואל אותי שאלות מכשילות?
 ש. זה לא נכון.
- ת. זה אמת. הכסף הועבר ב- 2.9.10. המשק עבר אלי ב- 6.4.11.

ובהמשך:

- ש. אתה מחזיק ב- 270 אלף ש"ח מונימאלי שנלקחו מפלונית ואתה מסרב להחזיר את זה?
 ת. תשאל את אמא. אמא אמרה. מה שהיא עשתה זה קדוש. (עמ' 82 לפרוטוקול שורה 15 עד עמ' 83 שורה 23)

98. ככלל, הלוואות יש להחזיר ובפרט כשהן ניטלות מאדם עם מוגבלות שאינו מודע למשמעות מעשה ההלוואה אולם פלוני סבור שהמדובר שהלוואה שאין צורך להחזירה ולשאלות בית המשפט הציג נימוק חדש, שלא הופיע בתצהירו ולא בעדותו, לכך שאין צורך להשיב לפלונית את הכספים:

לשאלת ביהמ"ש:

- ש. אמרת שזו היתה הלוואה של פלונית. הלוואה זה משהו שמחזירים.
 ת. אם אמא חשבה שזה צריך לחזור, היה לה מספיק זמן שהיא יכולה להגיד שזה צריך לחזור. אמא אמרה לי שמה שפלונית נתנה למשק וכל אחד קורא לזה אחרת,

- זה השתתפות שלה למשק. פלונית גרה שם מעל 20 שנה עם ההורים. אני לא יודע מה היה בחשבון שלה. אם אמא החליטה אני לא מערער אחרי זה.
- ש. אתה מדבר במעין פטריארכליות שלא ברורה לי. מי חסך את הכסף בחשבון של פלונית, מאיפה נצבר 270 אלף ₪? מה המקור שלהם?
- ת. או של פלונית או של המשק. לא יודע.
- ש. אתה יודע שזה כספים של פלונית מהעבודה שהיא עובדת.
- ת. לא ניהלתי את הכספים שלה.
- ש. אני אומר שהכספים זה מהעבודה של פלונית, אז איך אמא עם כל הכבוד לה יכולה לקבל החלטות בנוגע לרכוש של פלונית. מה אמא סגרה איתך זה צריך להיות ביחס לאמא ולא לדברים של פלונית.
- ת. פלונית העבירה לאמא ואמא העבירה למשק. אם אמא היתה אומרת להחזיר הייתי מחזיר אבל זה לא מה שאמא אומרת. הלא היא גרה שם המון שנים. אמא כמו ראש ממשלה ויש לה שיקולים משלה. היא מנהלת משפחה ענפה וכשהיא אומרת לי שנכד יקבל כסף אז לא מערערים על זה. אומרים כן המפקד. " (עמ' 83 שורה 22 עד עמ' 84 שורה 10).
99. האח רא' תומך בטענת פלוני שהחלטה האם מדובר בהעברה או בהלוואה הייתה מסורה לאם המנוחה:
- ש" אתה אומר שה- 270 אלף ₪ הועברו בידיעה של הוריה אבל איפה פלונית בכל החגיגה הזאת?
- ת. פלונית ואמא היתה הולכת ומושכת כספים. הייתי לוקח אותן ברכב.
- ש. אבל מדובר בהעברה.
- ת. אמא היתה אומרת בואי פלונית, מה עושים בתוך הבנק יכול להיות שעושים העברה.
- ש. מפנה לסעיף 14, אתה אומר שה- 270 הועברו לבקשת ההורים שלך. זה כספים של פלונית, איפה הרצון שלה? מי פנה אליה? למה משחקים בכספים שלה?
- ת. כל אחד שהיה בא ובוכה לאמא ואומר שהוא במינוס ושתעזור לו היא היתה מוציאה ונותנת.
- ש. למעשה ראיתם את פלונית כאחת מתוך המאמץ המשפחתי המורכב ולא כאדם שיש לו זכויות ולכן ראיתם את המגרש שלה והכספים כשייכים לכולם, נכון?
- ת. לא נכון.
- ש. איך לא נכון?
- ת. אמא בלבוסטית, בעלת הבית, מה שהיתה אומרת היינו מקיימים. אין עוררין עליה.
- ש. אם אמא היתה אומרת להעביר את כל הכסף של פלונית ולהעביר לצד ג', הייתם עושים?
- ת. אמא חותמת.
- ש. בלי לשאול את פלונית?

- ת. לא שאלו את פלונית. מה כן שאלו אותה? (עמ' 97 לפרוטוקול שורות 23-8).
100. אין בידי לקבל טענות אלו. 270,000 ₪ עברו מחשבונה של פלונית, שלוקה במוגבלות שכלית, לחשבון החברה. המדובר בכספים אותם חסכה במשך שנות עבודתה הרבות ב****. הכספים הועברו שלא כדין ולכל הפחות ניתנו כהלוואה והלוואות יש להשיב.
101. גם הטענה שהאם היא זו שהסכימה בשם פלונית להעברת הסכום דינה להידחות. האם לא הייתה זכאית להביע הסכמה בשם פלונית, פלונית בעצמה לא כשירה להביע הסכמה מעין זו, ולו היה ממונה אפוטי' לפלונית כבר אז כפי שמתבקש היה, נוכח מצבה, היה עליו לבקש את אישור בית המשפט להענקת מתנה בסדר גודל שכזה.
102. אין ספק אם כן שהחברה, נתבעת 2 מחויבת להשיב את הסכום לידי פלונית.
103. השאלה העומדת לדיון היא האם יש לחייב את פלוני באופן אישי, ביחד ולחוד עם החברה להשיב את הסכום.
104. מהעדויות והראיות שהוצגו בפני עולה שפלוני היה מעורב בהעברת הכספים וכי התחייב בפני המשפחה להשיב את הכסף לפלונית.

מעורבות פלוני בהעברת הסכום

105. פלוני בעדותו טען כי אינו יודע דבר בעניין העברת הסך של 270,000 ₪, שכן "לא יודע. אין לי יד ורגל בחשבונות של פלונית." (עמ' 78 לפרוטוקול שורה 28) בתקופה הרלוונטית המשק לא היה שלו, המשק עבר אליו רק ביום 6.4.11 (עמ' 78 לפרוטוקול שורה 26) והחשבון אליו הועבר הכסף אינו חשבון של החברה: "זה לא חברה. זה חשבון של ****. תשאל את אמא ז"ל למה העבירו את הכסף. לא הייתי שותף בחשבון של פלונית מעולם. הייתי שותף פעם אחת מאז שמוניתי כאפוטי'. לא יודע מה העבירו." (עמ' 78 לפרוטוקול שורות 32-30).
106. בסעיף 39 לתצהירו הוא מצהיר כי ביום העברת הכספים החברה הייתה בבעלות משותפת שלו, של אשתו ושל שני הוריו.
107. בחקירתו אישר פלוני שלפחות משנת 2007 היה מעורב בפיתוח המשק והשבחתו. בסעיף 40 לתצהירו הוא מעיד שהחל משנת 2008 ועד 2011 הוקמה, כחלק מהרחבת פעילות המשק, רפת חדשה וכן בעדותו (עמ' 67 לפרוטוקול שורות 29-30) בתצהירו הוא מפרט את העלויות הרבות שנדרשו להקמת הרפת החדשה וכן בעדותו (עמ' 68 – 69 לפרוטוקול). לטענתו ההורים הם שיזמו את העברת הסכום מפלונית וחשבון החברה לצורך השקעה בהרחבת הרפת.
108. מעדותו עולה בבירור כי עוד טרם מונה כבן ממשיך ביום 6.4.11 היה מעורב באופן פעיל בניהול עסקי המשק, למעשה מחקירתו מתקבל הרושם כי הוא זה שעמד מאחורי הפעילות וההרחבה והיה הרוח החיה:

- ש"ש. ובמרוצת השנים מ- 2008 שהתחלת להרחיב את המשק והתחלת לבנות את הרפת החדשה, בהמשך כן הוצאת עוד כספים
- ת. המשק גם גדל.
- ש. כדי שהמשק יגדל, מה זה המשק גדל?
- ת. הדבר העיקרי בייצוא זה חלב. חלב אי אפשר לייצר כדי לחסוך. חייבים לקבל את האישור של מועצת החלב. אם בהתחלה היינו מיליון וחצי ליטר מייצרים חלב, היום אנחנו עומדים על 3 מיליון ליטר חלב. אנחנו זקוקים לאישור של מועצת החלב כדי לייצא.
- ש. כמה ליטר ייצאתם ב- 2008-2009?
- ת. הייתי היצרן הגדול.
- ש. שזה אומר מה?
- ת. מיליון וחצי ליטר.
- ש. גם ההרחבה הזאת כדי להגיע ממיליון וחצי ליטר ל- 3 ליטר היה צריך להשקיע כסף.
- ת. כן, וגם עבודה. " (עמ' 69 שורות 24-34 לפרוטוקול).

109. לא ייתכן שפלוני שהיה הרוח החיה מאחורי הרחבת המשק והכפלת היקף ייצור החלב החל משנת 2007, לא היה מעורב בהעברת סך של יותר מרבע מיליון שקלים מחשבונה של פלונית לחשבון החברה וטענתו כי היוזמה כולה הייתה של הוריו ללא מעורבותו נדחית.

110. תימוכין למסקנה זו ניתן למצוא בעדויות האחים. התמונה המצטיירת היא שפלוני היה הרוח החיה מאחורי החברה והמשק, הוא זה ששלט בכל, היה מעורב בהעברת הכספים ואף התחייב להשיבם.

111. האח יי העיד שכשגילה שסך של 270,000 ₪ עבר מחשבון פלונית לחשבון חדש שנפתח על שם פלונית התקשר לפלוני על מנת לקבל הסברים:

- ש"ש. ואז אתה מתקשר לפלוני. מה הוא אומר לך?
- ת. שהוא פתח חשבון חדש לפלונית והעביר לשם את הכספים. " (עמ' 49 לפרוטוקול שורות 28-29)

הוא מוסיף ומסביר שמשמעות הפעולה הייתה "שפלוני שעבד את החשבון הזה לטובת המשק." (עמ' 49 לפרוטוקול שורה 31)

112. האח א', שהיה מעורב בפיתוח והשקעות במשק העיד שפלוני הוא זה שהעביר את הכסף מפלונית לחשבון החברה וכי הוא זה ששלט בכול:

- ש"ש. מפנה לסעיף 23 – איזה מפגש זה?
- ת. היו הרבה מפגשים. אני לא זוכר איזה תאריך ושעה. לא זוכר את המפגש. לא זכרתי אותו. ה- 270 אלף ₪ האלו מאחר והייתי קרוב לפלוני ועבדנו יחד מ- 2004 במשק ובהקמה של המשק וגייסנו כספים בין השנים 2008-2010 ובאחד הפעמים

פלוני אמר לי שיש לו עוד 270 אלף ₪, שאלתי מאיפה והוא אמר שלקח הלוואה ושיעבד את הכסף של פלונית. אמרתי בסדר. לא נגעת בכספים וזה כאילו גייסת כספים ואחרי תקופה מסוימת פלוני העביר את הכסף הזה ולכן כעסתי עליו.

ש. מאיפה אתה יודע?

ת. הוא אמר לי. הוא אמר לי ברפת, במשרד למעלה, שאלתי והוא אמר "העברתי את הכסף הזה" מהחשבון של פלונית לחשבון של המשק.

ש. הוא יכול להעביר כסף מחשבון של פלונית?

ת. מאחר שפלוני שלט בחשבון של פלונית הוא משך בכל החוטים, את כל הכספים, הוא ניהל הכל. (עמ' 38 לפרוטוקול שורות 6-18).

113. האח ז' העיד אף הוא שפלוני היה מעורב בהעברת הכסף:

ש"ש. לאיפה עבר 270 אלף ₪?

ת. לחברה.

ש. מפנה לסעיף 24 - מאיפה אתה יודע שנלקחו ע"י פלוני ו/או החברה?

ת. מזה שאז דובר למעלה במפגש הזה.

ש. יודע מי ביצע את העברה מהחשבון של פלונית?

ת. פיסית, לא. זה מה שאני יודע שפלוני העביר לחשבון של החברה. יודע שהועברו כספים, מי פיסית עשה את זה, לא יודע.

ש. אולי אבא?

ת. אבא לא.

ש. אמא?

ת. אמא לא נסעה לדברים האלה. היו לוקחים אותה, לא נוסעת עצמאית לבנק. היו לוקחים אותה או האח רא', או האח י'. אינן לא הייתי הרבה.

ש. יכול להיות שאמא הלכה עם פלונית ועשתה את העברה?

ת. לא. מישו צריך להיות איתה. פלונית לא יכולה לנסוע לבד. (עמ' 26 לפרוטוקול שורה 29 עד עמ' 27 שורה 7).

114. האחיות צמ' תומכת בעדותה בגרסה זו:

ש"ש. מפנה לסעיף 31 - מאיפה את יודעת שפלוני העביר את זה?

ת. ממנו. היה מפגש אחים. האח י' אמר שפלוני לקח כסף 270 אלף ₪ מהחשבון של פלונית. באותו מפגש פלוני אמר אל תדאגו, לקחתי היום ועוד שנה תפתח לי תוכנית חיסכון ב*** ושהוא יחזיר. (עמ' 31 לפרוטוקול שורות 20-29).

115. טענת פלוני שהעברה נעשתה לפי רצונה של אימא בלבד ללא מעורבותו נדחית. לסיכום אני קובעת כי פלוני היה מעורב באופן מלא בהעברת הסך של 270,000 ₪ מחשבונה של פלונית לחשבון החברה.

האם יש לחייב את פלוני בהשבת החוב באופן אישי ובנפרד מחיוב החברה?

116. חיוב בעל מניות באופן אישי בחובות חברה יכול להיעשות במספר מסלולים.

המסלול הראשון הוא הוכחת התחייבות אישית של בעל מניות כלפי התובע, במאובחן מהתחייבות החברה.

המסלול השני הוא הרמת מסך.

התחייבות פלוני להשיב את הסכום

117. פלוני מודה שהוא, מאז הוא בעל הנחלה, לא החזיר לפלונית את ההלוואה או חלקה. (עמ' 85 שורות 3-4 לפרוטוקול) וכשעומת עם ההקלטה – תמלול נספח י"ז בו נשמע מתחייב להחזיר לפלונית את הסכום ענה כך:

- ש"ש. פעם התחייבת להחזיר את ההלוואה לפלונית?
 ת. אמא אמרה לי להגיד מה שרוצים לשמוע.
 ש. משמיע לך הקלטה – תמלול נספח י"ז לתצהיר האח י' עמ' 73 שורה 8 החל מהשעה 01:26:38. אז אתה כן התחייבת להחזיר את ההלוואה?
 ת. אני אומר שוב פעם, תאר לעצמך שהייתי אומר לא אז היו צעקות מפה עד לב השמיים. אמא אומרת תעזוב אותם ותגיד להם מה שהם רוצים לשמוע. תגיד להם כן כן. עזוב. שילכו." (עמ' 85 לפרוטוקול שורות 10-5).

118. האח ז' העיד שפלוני התחייב להחזיר את החובות:

- ש"ש. מכיר את הנספח ז' לתצהיר האח י'?
 ת. כן. שמעתי עליו.
 ש. מתי שמעת עליו?
 ת. לפני כמה שנים, לא זוכר כמה אבל זה היה מפגש בקומה שנייה אצל ההורים ודיברנו אז על הכסף של 270 אלף ₪ של פלונית ואז פלוני אמר לאח י' שיש גם 170 אלף ₪ של פלונית שהאח י' שם בצד. האח י' התחייב להחזיר את ה-170 אלף ₪ ואז פלוני התחייב להחזיר את החובות שלו. השאר ידוע." (עמ' 20 לפרוטוקול שורות 25-31).

119. האחיות צמ' העידה שנודע לה על העברת הכסף מפלונית לפלוני ממפגש האחים:

- ש. השיחה היתה מוקלטת?
 ת. לא יודעת. אני פעמיים שמעתי שה-270 אלף ₪ פלוני צריך להחזיר. שמעתי מפלוני עצמו. הוא אמר שיחזיר. היינו בפגישה משפחתית ואמר שנכון שלקח מפלונית 270 אלף ₪ ועוד שנה תפתח תוכנית מבנק *** ויחזיר. שתקנו. פעם שנייה כשגמרנו את השבעה היינו אצל אבא, אבא כינס בחדר שלו, פלוני אמר לא לדאוג וכל הכספים שצריך להחזיר הוא יחזיר. יחזיר לפלונית ולכל אחד את הכספים שלו." (עמ' 31 לפרוטוקול שורות 29-20).

120. האח ז' העיד לגבי המפגש בו התחייב פלוני להחזיר את הכסף לפלונית:

- ש. תפנה לאותו מפגש שבו דובר על ה- 170 ו- 270 אלף ש"ח.
- ת. זה המפגש שהיה בקומה למעלה עם כל האחים. הוגש הקלטות על מפגש אחר, מפגש למטה. הפגישה הזאת לא הוקלטה. במפגש למטה בשבעה של אמא, בפירוש אמר שיחזיר מה שחייב. לגבי 170 זה בפירוש היה למעלה, זה היה כמה שנים לפני כן. לא היה אחרי השבעה של אמא. אמא עדיין היתה בחיים והשתתפה במפגש למעלה.
- ש. מפנה לסעיף 14 – באיזה מפגש זה היה? תאריך? שנה?
- ת. המפגש שהיינו למעלה בקומה השנייה. לא יודע באיזו שנה כי אנחנו נפגשים פעם בכמה חודשים, פעם בחצי שנה אצל ההורים.
- ש. הנקודה שאתם נפגשים פעם בחצי שנה וכל מה שהוגש מתוך השנים זה סה"כ 4, 5 הקלטות של מפגשים שנערכים לשיטתך פעם, פעמיים בשנה, זה מוזר לא?
- ת. אני הקלטתי את המפגש למטה בסוף השבעה של אמא.
- ש. זה נמצא פה ההקלטה הזאת?
- ת. כן. הקלטה שמדובר שפלונית התחייב להחזיר את החובות שיש לו, לא דובר רק על החוב לפלונית. " (עמ' 24 לפרוטוקול שורות 20-7).

כן העיד כי הוא זה שהקליט את המפגש השני שהתקיים בחדרו של האב, בו נכחו כל האחים, בסוף השבעה של אמא – הקלטה בה דובר שפלונית התחייב להחזיר את חובותיו, לא רק את החוב לפלונית. (עמ' 24 לפרוטוקול שורות 24-17)

121. ההקלטות שהוגשו תומכות באחים שהעידו כי פלוני התחייב להשיב את הסכום לפלונית.

122. בהקלטה שכותרתה **מפגש אחים עם הורים 17.9.2014** ושהתמליל שלה סומן כנספח י"ז נשמע פלוני אומר כך:

"האחות נ': 270 אלף.

פלוני: פלונית ההלוואה שלקחתי ממנה, תחזור. " (עמ' 73 שורות 8-7 לתמליל)

ובהמשך:

"האח י': קבעת עובדה לקחת ה 270 אלף, ה 270 אלף שלקחת מפלונית יחזרו אליה?

פלוני: כן בוודאי" (עמ' 74 שורות 3-1)

ובהמשך:

"האח י': מה עם ה 270 אלף של פלונית?

פלוני: ה 270 אלף יחזור אליה" (עמ' 74 שורות 18-17)

וכן :

"פלוני: הכול זה בתיאום. על ה 270 יש קבלה מספר כך וכך תאריך כך וכך..."

האח י': בסדר...

האח י': אני רוצה שהקבלה הזאת, אני רוצה שהיא תהיה אצלי

פלוני: אין בעיה.

....

פלוני: ה – 170 אלף שקל גם כן אתה מחויב

האח י': ועוד איך!

פלוני: אז תן להם מסמך

האח י': אין בעיה, אני אתן לך מסמך! (עמ' 75 לתמלול שורות 10-21)

123. במפגש זה השתתפו: אבא, אמא, האחיות ת', האח רפ', האחיות נ', פלוני, האח ז', האח י' והאחות צמ'. בהצהרת המתמלל נכתב כי המדבור בהקלטת וידאו באיכות שמע טובה, וכי בהקלטה היו מס' מילים בודדות בתימנית אשר תורגמו על ידי הלקוח – האח י'.

124. הקלטה שכותרתה "מפגש אחים לאחר השבעה של אמא"- התמליל סומן כנספח י"ב. פלוני נשמע אומר לאחיו: "אני עושה הכל כדי להחזיר את החוב....אני הבטחתי לאבא ואמא שאני אחזיר את החוב לכולם ללא יוצא הן הכלל". (שורות 11-7 לנספח י"ב)

125. במפגש זה השתתפו פלוני, האחיות נ', האחיות צג', האח א', אבא. המתמלל בהצהרתו ציין כי הקלטת הווידאו באיכות שמע טובה, וכי בהקלטה היו מס' מילים בודדות בתימנית אשר תורגמו על ידי הלקוח – האח י'.

126. מההקלטות עולה במפורש כי בשתי הזדמנויות לפחות התחייב פלוני בפני אחיו והוריו להשיב את הסך של 270,000 ש"ח לפלונית.

127. אשר על כן אני קובעת כי הוכחה בפני התחייבות אישית של פלוני, בעל מניות בחברה כלפי פלונית ועל כן פלוני מחוייב באופן אישי להשיב את הסכום.

הרמת מסך

128. [סעיף 6 לחוק החברות](#), תשנ"ט-1999 הקובע כדלקמן :

"(א) (1) בית משפט רשאי לייחס חוב של חברה לבעל מניה בה, אם מצא כי בנסיבות הענין צודק ונכון לעשות כן, במקרים החריגים שבהם השימוש באישיות

המשפטית הנפרדת נעשה באחד מאלה:

(א) באופן שיש בו כדי להונות אדם או לקפח נושה של החברה;

(ב) באופן הפוגע בתכלית החברה ותוך נטילת סיכון בלתי סביר באשר ליכולתה לפרוע את חובותיה, ובלבד שבעל המניה היה מודע לשימוש כאמור, ובשים לב לאחזקותיו ולמילוי חובותיו כלפי החברה לפי סעיפים 192 ו-193 ובשים לב ליכולת החברה לפרוע את חובותיה.

(2) לענין סעיף קטן זה, יראו אדם כמודע לשימוש כאמור בפסקה (1)(א) או (ב) גם אם חשד בדבר טיב ההתנהגות או בדבר אפשרות קיום הנסיבות, שגרמו לשימוש כאמור, אך נמנע מלבררן, למעט אם נהג ברשלנות בלבד.

(ב) בית משפט רשאי לייחס תכונה, זכות או חובה של בעל מניה לחברה או זכות של החברה לבעל מניה בה, אם מצא כי בנסיבות הענין, צודק ונכון לעשות כן בהתחשב בכונת הדין או ההסכם החלים על הענין הנדון לפניו.

129. הרמת מסך היא מהלך שנעשה במקרים חריגים ומקום ש"צודק ונכון" להרים את המסך. תוצאת הרמת המסך לפי [סעיף 6\(א\)](#) היא ייחוס חובות החברה לבעל המניות – חיובו בחוב החברה.

130. [ברע"א 3031/09 קט קול בע"מ נ' בן יעקב](#) [פורסם בנבו] (2.8.2009) – דן כבי' השופט דנציגר בכללי הרמת מסך בחברה משפחתית קטנה. במקרה זה המשיבה הייתה חברה משפחתית קטנה בה האישה הייתה בעלת המניות בעלת המניות והאיש מנהל. המבקשת סיפקה מלט למשיבה, והמשיבה לא שילמה את החוב. השופט דנציגר קבע:

"כאשר מדובר בחברה משפחתית קטנה, אשר מעבר למעטה המשפטי המכסה אותה ניתן לראות שהיא מנוהלת כעסק פרטי הדומה לשותפות, יגלה בית המשפט פתיחות וגישה ליברלית בהרמת המסך. על חברה מסוג זה חלה חובה לשמור על יחס ראוי בין הונה העצמי לבין התחייבויותיה, וזאת, בין היתר, מכוח עקרונות כלליים של הגינות ותום לב במשפט".

131. לאחר שעיינתי בטענות הצדדים ובחומר המונח לפניי, אני קובעת שדין הטענה להרמת מסך להתקבל.

132. החברה נרשמה ביום 28.8.02 (נספח י"ט 1 לתצהיר הנתבעים). בעת הקמת החברה החזיק פלוני ב- 48 מניות, אביו החזיק ב- 48 מניות, אימו ואשתו של פלוני החזיקו, כל אחת מהן, במניה אחת ומיע' החזיק בשתי מניות (נספח י"ח לתצהיר פלוני).

133. ביום 1.11.11 עברו 25 מניות של האב לידי פלוני ומניה אחת של **** (האם) לאשתו של פלוני ****. כן עברו יתרת מניות של האב – 23 לידי ****, אשתו של פלוני. (מוצג י"ח למוצגי הנתבעים)

134. בהתאם לאישור רשות החברות מיום 26.2.13 - בידי פלוני 73 מניות ובידי אשתו – 27 מניות.

135. מצב החזקת המניות בחברה כיום הינו כדלקמן (נספח ז' לכתב התביעה המתוקן): פלוני מחזיק ב- 73 מניות מיום 26.2.13, אשתו ב- 27 מניות ומיום 6.1.16 א"א, מ'ס' ודיד' מחזיקים במניה אחת כל אחד.

136. פלוני העיד שהנחלה עברה על שמו כבן ממשיך ביום 6.4.11 (עמ' 74 שורה 1)

137. האח א' העיד שהחברה זה פלוני :

”ש. מפנה לסעיף 30 בתצהירך – מה הכוונה?

ת. אחד מהם. פלוני שולט, מוביל, אומר מה יהיה בחברה, מי יהיו בעלי מניות, איזה כסף יוצא, הוא חותם על שיקים נכנסים ויוצאים. הכל הוא. החברה זה פלוני.”
(עמ' 39 לפרוטוקול שורות 10-12).

138. אמנם בעת העברת הכספים מפלונית לחברה, אביהם של הצדדים היה בעל מניות בחברה, אך פלוני הוא הרוח החיה מאחורי החברה.

כשנה לאחר העברת הכספים פלוני ואשתו הפכו לבעלי המניות הבלעדיים בחברה ומס' חודשים לאחר מכן מונה פלוני לבן ממשיך במשק.

פעילותה של החברה מתמקדת בניהול המשק והרפת ופלוני הוא זה אשר ניהל את עסקי החברה לפחות משנת 2007, דאג להרחבת פעילות המשק והחברה והנהנה מרווחי החברה והכנסותיה.

139. החברה היא חברה משפחתית ולאור [רע"א 3031/09](#) [פורסם בנבו] אני קובעת כי במקרה זה יש מקום להרמת המסך ויש לקבוע כי פלוני חייב לשאת באופן אישי בחובה של החברה כלפי פלונית.

השבה מכח חוק עשיית עושר ולא במשפט

140. חוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ט-1979 קובע כדלקמן :

”1.(א)מי שקיבל שלא על פי זכות שבדין נכס, שירות או טובת הנאה אחרת (להלן – הזוכה) שבאו לו מאדם אחר (להלן - המזכה), חייב להשיב למזכה את הזכיה, ואם השבה בעין בלתי אפשרית או בלתי סבירה - לשלם לו את שוויה.”

141. מאחר והכסף שימש את החברה שכיום פלוני מחזיק ברוב מניותיה, 73 מניות, ואשתו ב 27 מניות, הרי יש מקום לחייב אותו להשיב את הסכום.

142. לאור האמור לעיל, אני קובעת שפלונית והחברה חייבים ביחד ולחוד להשיב לפלונית סך של 270,431 ₪ שהועברו לחשבון החברה ביום 2.9.10. הסכום ישולם בתוך 30 יום ויישא הפרשי הצמדה וריבית מיום 2.9.10 עד למועד התשלום בפועל.

כספים שהעביר האח י' מחשבון פלונית לחשבון

143. פלוני טוען כי האח י' נטל מחשבונה של פלונית 170,000 ₪ והעבירם לחשבון. ואכן כך הדבר. האח י' הצהיר על כך בדיון מיום 15.5.18. בדיון מיום 19.12.18 הודיע האפוטרופ' לרכוש עו"ד בן ציון ראם כי הסך של 170,000 ₪ הוחזר על ידי האח י' לחשבונה של פלונית.

144. בחקירתו הנגדית (עמ' 55 – 56 לפרוטוקול) הסביר האח י' את השתלשלות העניינים לגבי הכספים שמשך מחשבונה של פלונית, החזרת הכספים והשימוש שנעשה בחלקם לצרכיה של פלונית.

145. לפלונית מונה אפוטרופ' לרכוש שבחן טענות אלו והגיע למסקנה, כפי שהצהיר בדיון, שהאח י' החזיר את הסכומים שלקח. לא מונחת בפני תביעה בעניין כספים אלו.

התביעה בעניין הקרקע

146. פלונית טוענת שפלונית החתים אותה על מסמכי העברת הקרקע מבלי שידעה והבינה את תכנם, מבלי שהבינה שהיא מעניקה לו את המגרש במתנה וזאת מאחר שנוכח מוגבלותה אין ביכולתה להבין את משמעות המעשה. 5 ימים לאחר החתימה הגיש פלוני בקשה למינוי אפוטרופוס על פלונית.

147. מנגד, טוען פלוני שפלונית חתמה על המסמכים מרצונה החופשי והטענה שלא הייתה כשירה נולדה בדיעבד. לדבריו, התביעה בעניין המגרש הוגשה בשיהוי ניכר, לאחר מות אם הצדדים שידעה את כל הפרטים והיא זו שהייתה הדומיננטית ויזמה את ההעברה.

המתווה הנורמטיבי

148. מ

תנה היא "הקניית נכס ללא תמורה" (סעיף 1א) לחוק המתנה התשכ"ח – 1968 (להלן: חוק המתנה).

בסעיף 2 לחוק המתנה נקבע: "מתנה נגמרת בהקניית דבר המתנה על ידי הנותן למקבל תוך הסכמה ביניהם שהדבר ניתן במתנה".

מאחר ועסקינן בהענקת מתנה במקרקעין יש לשים לב להוראות חוק המקרקעין: סעיף 6 ו- 7 לחוק המקרקעין, התשכ"ט – 1969 (להלן: חוק המקרקעין) קובע:

6. עסקה במקרקעין היא הקניה של בעלות או של זכות אחרת במקרקעין לפי רצון המקנה, למעט הורשה על פי צוואה.

7. (א) עסקה במקרקעין טעונה רישום; העסקה נגמרת ברישום, ורואים את השעה שבה אישר הרשם את העסקה לרישום כשעת הרישום.

(ב) עסקה שלא נגמרה ברישום רואים אותה כהתחייבות לעשות עסקה."

149. בספרו "חוק המתנה תשכ"ח – 1968" כותב ראבילו בעמ' 37:

"בהיות המתנה חוזה חד צדדי, יש משנה חשיבות לגמירת – דעתו של נותן המתנה. הוא המציע בדרך כלל למקבל המתנה להתקשר בחוזה. יש לוודא מעל לכל ספק, כי נותן המתנה אכן התכוון לתת מתנה מתוך רצון חופשי וכי אין ליקוי רצון הפוגע בגמירת דעתו. במקרה זה דרוש "חופש מצפון והחלטה מלאים ושלמים יותר מאלו הדרושים בחוזה דו – צדדיים." מאחר שמדובר במתנה, שהיא, כאמור, חוזה חד- צדדי, יש לשים דגש מיוחד על רצונו של הנותן ועל גמירת- דעתו בזמן יצירת החוזה."

150. איך בוחנים השתכללותה של גמירות דעת נותן המתנה? המבחן הינו מבחן חיצוני אובייקטיבי, הנמדד על פי מכלול הנסיבות החיצוניות והתנהגות הצדדים, וכדברי כב' השי' ביניש בע"א [3601/96 ע' בראשי ואח' נ' עיזבון המנוח זלמן בראשי ז"ל](#), פ"ד נב(2) 582, 596:

"המבחן להתקיימותה של גמירת-דעת הוא מבחן חיצוני-אובייקטיבי, מבחן שנועד להעניק הגנה להסתמכות המתקשר ולקיים את הוודאות העסקית והביטחון המסחרי. במסגרת מבחן זה יש להביא בחשבון את נסיבות העניין, התנהגות הצדדים ודבריהם לפני כריתת החוזה ולאחריו, ולבחון על-פי קנה-המידה האובייקטיבי את המתקשרים עצמם.

"קנה המידה האובייקטיבי אינו של אדם חיצוני, זר להתקשרות, אלא של המתקשרים עצמם, שאת מעשיהם, דבריהם, התנהגותם, יש להעביר במשקפת הסבירות, ולשאל אם מתקשר סביר במעמדם היה מסיק ממה שהתרחש ביניהם, כי הם אכן גמרו בדעתם לכרות חוזה" (פרידמן וכהן [19], בעמ' 157).

151. כן יש לזכור את [סעיף 125\(א\) לחוק המקרקעין](#) – התשכ"ט 1969 (הלך: "חוק המקרקעין") המסדיר את עניין רישום מקרקעין מוסדרים בפנקסי המקרקעין, שם נקבע, כי:

"רישום בפנקסים לגבי מקרקעין מוסדרים יהווה ראיה חותכת לתכנון, אולם אין בכך כדי לגרוע מהוראות סעיפים 93 עד 97 [לפקודת הסדר זכויות במקרקעין](#) [נוסח חדש], תשכ"ט-1969."

152. כאשר עיקרון ההסתמכות הוא העומד מאחורי לשון הסעיף, לפיו טובת הציבור מחייבת כי יהא ניתן להסתמך על פנקסי המקרקעין כמקור מהימן לנכונות הזכויות הרשומות בו (ראו לעניין זה: [ע"א 4140/97 חברת האוניברסיטה העברית בירושלים נ' הסתדרות נשים ציוניות הדסה באמריקה](#), פ"ד נג(3) 49, 60).

153. נטל ההוכחה לסתור את הרישום בפנקסי הרישום מוטל על הטוען בניגוד לו ולא להיפך. מדובר בנטל כבד מאוד (ראו לעניין זה: ע"א 2576/03 וינברג נ' האפוטרופוס לנכסי נפקדים, [פורסם בנבו] תק-על 2007(1) 2445).

מסמכים שנחתמו בעניין המגרש

154. להלן השתלשלות האירועים לגבי המגרש:

- ביום 4.12.06 קיבלה פלונית אישור מרמ"י כי בהתאם לבקשתה ולהמלצת האגודה יוקצה לה מגרש X בהרחבת ****. (נספח ג' לתצהיר האח י').
- ביום 10.12.06 אושר הסכם הפיתוח ע"י רמ"י.
- ביום 28.12.06 חתמה פלונית על חוזה פיתוח בנוגע למגרש בשטח 577 מ"ר המצוי ב**** והידוע כחלקות ** בגוש ** (מוצג ב1 למוצגי הנתבעים).
- ביום 22.2.07 שולם מס רכישה.
- ביום 12.6.11 חתמה פלונית על תצהיר העברת זכויותיה במגרש X ב**** ללא תמורה לפלוני. (נספח ט"ז לכתב התביעה המתוקן).
- ביום 12.6.11 חתם פלוני על תצהיר קבלת זכויות ללא תמורה. (נספח י"ז לכתב התביעה המתוקן)
- ביום 16.6.11 התקבלו הצהרות המוכר והרוכש במיסוי מקרקעין (מוצג ב3 למוצגי הנתבעים).
- ביום 13.11.21 הזכויות עברו על שם הנתבע והונפק כתב העברת זכויות על פי הסכם פיתוח שאינו רשום בלשכת רישום המקרקעין (מוצג י"ד למוצגי הנתבעים).

155. ביום 18.11.11 הגיש פלוני בקשה להתמנות כאפוטי לגופה ורכושה של פלונית.

156. במקביל לרכישת המגרש על ידי פלונית נרכש מגרש זהה וסמוך באותה הרחבה על ידי האח י'.

תשלומים עבור המגרש

157. הסכומים ששולמו לצורך הרכישה בהתאם לטענת פלונית בכתב תביעתה ובהתאם לקבלות שצורפו:

- 12,000 ₪ למושב **** עבור רכישת המגרש שולם מחשבון המשק בסמוך לאחר רכישת המגרש.

- סך של 89,000 ₪ מחשבון המשק עבור פיתוח.
 - 24,448 ₪ עבור דמי היוון ביום 31.12.06 (נספח ה' לתצהיר האח י').
 - האח י' שילם סך של 15,000 ₪ עבור המשקם (נספח ה' לתצהיר האח י').
 - אגרת טיפול למנהל בסך של 2,567 ₪. (נספח ה' לתצהיר האח י').
 - מס רכישה בסך של 2,600 ₪ ביום 6.1.07 (נספח ה' לתצהיר האח י').
 - 1,167 ₪ לרמ"י ביום 25.10.06 (נספח ה' לתצהיר האח י').
- בסה"כ מחשבון המשק שולם סך של כ – 130,000 ₪ והאח י' טוען ששילם 15,000 ₪ נוספים.
158. פלוני טוען כי עבור פיתוח שני המגרשים שולמו מחשבון המשק סך כולל של 171,465 ₪ והוא צרף כרטסת הנה"ח של המשק להוכחת האמור – המדובר בפיתוח שני המגרשים של פלונית והאח י', כך שחלקה של פלונית עומד על סך של כ – 88,500 ומתאים לטענת פלונית בכתב התביעה. עוד הוא טוען שהסך של 15,000 ₪ שולם על ידי האח י' אך ההורים החזירו לו את הסכום מתוך חשבון המשק – לא הוצגה הוכחה לכך.
159. עוד טוען פלוני שדמי הפיתוח שולמו על ידי המשק עוד בסוף שנות ה – 90 ולכן העברת הסך של 83,000 ₪ מחשבון פלונית לחשבון המשק בשנת 2002 אינה קשורה לדמי הפיתוח. אולם טענה זו אינה מתיישבת עם המסמכים.
160. פלונית טוענת שהחזירה לאח י' ולמשק את כל הסכומים ששילמו עבור המגרש. האח י' הצהיר שהחזיר חלק מהכספים מעת לעת מתוך כספי פלונית והרוב הוחזרו בהעברה בנקאית בסך של 83,700 ₪ מיום 17.6.02 מחשבונה של פלונית לחשבון המשק. – נספח ט"ו לכתב התביעה המתוקן.
161. מהכרסטת שהציג פלוני עולה שבחודש 11/2001 נמסרו המחאות למושב **** עבור תשתיות פיתוח עם תאריכי פירעון לשנים 2002-2003 (נספח ו' לתצהיר פלוני) מכאן שטענת פלונית כי הסך של 83,700 שהועבר מחשבונה בחודש 6/2002 נועד לצורך החזר תשלום עבור התשתיות מתיישבת הן עם מועדי התשלום והן עם סכום התשלום עבור פיתוח המגרש.
162. האח י' העיד שאמנם המגרש עלה 150,000 ₪ אך פלונית שילמה עבורו סך של כ – 104,000 ₪:
- ש" איפה שולמו 150 אלף ₪ על המגרש של פלונית?
- ת. הפיתוח עלה 89 אלף ₪ בכל מגרש, במגרש שלי וגם במגרש של פלונית. פלונית שולמו מהכספים שלה.
- ש. מתי?

- ת. חלק הועברו לפלוני במהלך השנים.
- ש. מתי ובאיזה סכומים הועברו כספים?
- ת. 83,700 אלף ₪ הועבר ב- 17.6.02. זה הכסף של פלונית שהועבר למשק כחלק מהתשלומים שהמשק שילם עבור הפיתוח של פלונית. לא זוכר מי עשה את העברה הזאת. ב- 1/2001 הועבר מהחשבון של פלונית כ- 50 אלף ₪ לחשבון המשק. ניסיתי משך שנה לקבל את הכסף הזה בחזרה מפלוני ללא הצלחה.
- ש. תראה את ההעברה הזאת?
- ת. אין לי אותה פה. ב- 2002 היה צורך לשלם עבור הפיתוח של פלונית, רציתי לשלם על כך מהחשבון של פלונית בתשלום אחד או שני תשלומים למושב אך פלוני ביקש ממני את הכספים האלה למשק, כאשר הוא הבטיח שישלם למושב את התשלומים עבור המגרש כנגד הכסף הזה שקיבל. הוא שילם בתשלומים של 7,000 ₪. הוא שילם למושב את ה- 89 אלף ש"ח כאשר בפועל הוא קיבל אותם כבר מהחשבון של פלונית.
- ש. העברה מ- 17.6.02 איפה כתוב שזה עבר המגרש? עבור הפיתוח?
- ת. בהעברות בין בנקים לא רושמים.
- ש. זה 83,700 ₪, כחצי שנה לאחר התשלום שפלוני שילם עבור הפיתוח. איפה יתרת הכסף ל- 150 אלף ₪?
- ת. שילמתי ב- 25.5.06 15 אלף ₪ עבור המשקם שזו אגודה שהוקמה עבור החובות של המשקים והיה צריך להשתתף בחוב כדי לקנות את המגרש. ב- 30.10.06 5,134 ₪ שילמתי עבור אגרת טיפול במועצה, זה עבורי ועבור פלונית (החלק של פלונית מחצית), כ- 26,000 ₪ עבור היוון למנהל עבור המגרש של פלונית וזה שולם מהכסף של פלונית.
- ש. מאיפה היה לפלונית כסף?
- ת. שיקים שלה. חלק מזה לא שיקים. חלק שילמתי מהשיק שלי והחזרתי לעצמי מהכספים של פלונית.
- ש. לפי החישוב שלי אנחנו מגיעים ל- 109 אלף ש"ח. איך הגעת ל- 150 אלף ₪?
- ת. איפה עוד 40 אלף ₪?
- ת. בשנים האלה דאגתי לשלם עבור המגרש של פלונית ועבור המגרש שלי את כל החובות, כאשר פלוני היה שותף בדיעה שאני רוכש לפלונית את המגרש ולי ולא נפל שום פגם בביצוע של הפעולות האלה. לא יודע איפה עוד 40 אלף ₪. (עמ' 56 שורה 35 – עמ' 57 שורה 31)

163. העדויות שנשמעו תומכות במסקנה שפלונית שילמה בעצמה את תמורת המגרש או לפחות את רובו. האח א' העיד שלמיטב ידיעתו פלונית שילמה את הכסף לרכישת המגרש, הכסף הועבר דרך פלוני למושב:

ש" מי קנה את הקרקע?

ת. פלונית והאח י'.

ש. הם שילמו גם?

- ת. בוודאי. מהכספים של פלונית. זה מה שאני יודע. הכספים של פלונית הועברו דרך פלוני למושב והעבירו למנהל כספים. לאח י' נרכש מגרש מכספו ולפלונית נרכש מגרש מכספה. זה שני מגרשים צמודים. מאחר והכל מתנהל דרך המושב, היה צריך להעביר את הכסף דרך המזכירות של המושב אז זה עובר דרך מי שניהל את המשק.
- ש. למה לא דרך מי שרכש את הקרקע?
- ת. זה לא בני בתך מבחוץ. זה ניתן לאנשים. לכל משק ניתנו X לקניה לילדים שלהם ומי שקנה זה האח י' ופלונית.
- ש. הזכאות זה של המשק עבור הילדים?
- ת. על פי הבנתי, לכל בעל משק והילדים שלו אמרו שיבוא מי שרוצה לקנות מגרש.
- ש. לכן הכסף הועבר מהחברה..?
- ת. אתה אמרת מהחברה. לא יודע מאיפה העבירו את הכסף. אני יודע שמי ששילם את הכספים זה האח י' עבור שלו ופלונית עבור שלה.
- ש. העבירו דרך פלוני?
- ת. כמה שאני מבין זה היה צריך לעבור דרך המשק, כלומר דרך פלוני. (עמ' 40 לפרוטוקול שורה 27 עד עמ' 41 שורה 9).

164. אשר על כן אני קובעת כי פלונית מימנה מכספה שלך את רוב עלויות רכישת המגרש, לכל הפחות סך של 104,000 ₪ מתוך עלות של 150,000 ₪.

נסיבות החתימה על העברת הזכויות

165. פלונית העידה שפלוני קנה לה קולה ולקח אותה למשרד עורך הדין. אמה לא השתתפה בפגישה, פלוני ואשתו התלוו אליה ובדיעבד הבינה שבביקור זה חתמה על העברת המגרש לידי פלוני:

- ש. את זוכרת שהיית פעם אצל עו"ד?
- ת. לא. אני זוכרת שהייתי, חתמתי לו על הכל. לא אמרו לי על מה אני חותמת. פלוני קנה לי קולה, הוא ואשתו. לא ידעתי על מה אני חותמת. העו"ד לא הסביר לי. אימא לא היתה איתי. רק הוא היה עם אשתו.
- ש. לפני שהלכתם, אימא ידעה שאת הולכת לעו"ד?
- ת. לא. אימא לא ידעה כלום.
- ש. מה חשבת שאת הולכת לעשות שם?
- ת. חשבתי שאני נוסעת למקום אחר, לרופאים ומשהו. לא ידעתי שאני הולכת איתו לעו"ד.
- ש. ומה קרה שם?
- ת. הוא קנה לי קולה והחתיים אותי. הוא לא אמר לי על מה. לא שאלתי אותו כלום.
- ש. כשהיית במשרד של העו"ד, ידעת שזה עו"ד?
- ת. לא.
- ש. מה חשבת שהוא?

- ת. אדם פשוט.
- ש. סתם הלכתם לבן אדם למשרד שלו?
- ת. הוא לא אמר לי כלום. גם העו"ד לא אמר לי כלום.
- ש. איך את יודעת שהעברת לו את הקרקע? עכשיו את יודעת שזה היה על הקרקע?
- ת. כן.
- ש. מי סיפר לך על הקרקע?
- ת. סיפרו לי. הוא עצמו אמר לי שאני מביאה לו את השטח. כשהוא היה אצלי ביום שלישי, אמר לי "תקחי את החדר הגדול ותתני לי את השטח". אמרתי לו "היית מת, לא יקרה".
- האח י' קנה לי את השטח, מהכסף שלי. עבדתי קשה בשביל השטח. אני רוצה שהוא יחזיר לי אותו.
- ש. אמרת שהלכת לעו"ד ולא ידעת על השטח. מי סיפר לך שהשטח עבר לפלוני?
- ת. האח י' סיפר לי שקנה לי שטח מהכסף שלי. פלוני אמר לי שזה השטח שלו. אמרתי לו שזה שטח לא שלי. ההורים הביאו לו את הבית. הוא אמר לי שזה השטח שלו. אמרתי לו שהשטח הוא שלי וזה יחזור אלי. הוא אמר לי "תעשי מה שאת רוצה". (עמ' 99 לפרוטוקול שורה 24 עד עמ' 100 לפרוטוקול שורה 21).

166. פלוני העיד :

- ש" בתצהיר העברה של פלונית, בתצהיר הקבלה שלה מיום 12/6, מפנה לנספח ט"ז לכתב התביעה בדבר הזכויות במקרקעין ונספח י"ז. אתה מכיר את התצהירים האלה?
- ת. כן. העברת המגרש מפלונית אלי.
- ש. בתצהיר שסומן ט"ז זה תצהיר פלונית שמעבירה אליך ותצהיר י"ז למעשה אתה מקבל מפלונית. נכון?
- ת. כן.
- ש. איפה זה נחתם?
- ת. במשרד של עו"ד אלמוני.
- ש. מי נכח?
- ת. אני, פלונית והוא ואמא שלי.
- ש. אבא נכח?
- ת. לא.
- ש. אתה בטח אמרת לעו"ד אלמוני, שאחותך חותמת אבל שיידע שיש איזו מגבלה מסוימת ושיבדוק מה היא רוצה כדי שלא תהיה טעות. אמרת לו את זה?
- ת. פלונית לא היתה חסויה באותו זמן.
- ש. כשאתה בא עם פלונית, אמרת שאימא שלך גם נכחה, ופלונית חותמת בכתב ידה, האם אתה מיידע את עו"ד אלמוני שלאחותך יש בעיה ושיישב איתה ויוודא על מה היא חותמת?

- ת. אני לא צריך להגיד לו את זה. העו"ד צריך לדעת. לא אני אמרתי שיש לפלונית את החוש השישי, כולם אומרים היא יודעת הכל. אתם מנסים לעשות ממני מפגרת וזה לא נכון. היא בחורה חכמה מאד." (עמ' 71 לפרוטוקול שורות 22-3).
167. בהמשך העיד פלוני לגבי נסיבות החתימה על ההסכם:
- ש" ממתי ההורים ידעו שאתה מעביר את המגרש על שמך?
- ת. ב- 6.4 הם ישבו בפנים עם עו"ד אלמוני והוא כתב בכתב ידו את מה שהם רצו ואח"כ הצטרפנו. ההורים ידעו הכל.
- ש. מה שכתבת באפריל אצל עו"ד אלמוני זה העברת הזכויות במשק, בן ממשיך. שום דבר שהיה קשור לפלונית לא נחתם ב- 4/2011.
- ת. אתה טועה.
- ש. תראה מה נחתם ב- 4/2011?
- ת. זה אצלך. תראה את סעיף 7 סעיף 11. זה בכתב ידו של אלמוני. ב- 6.4.11 הגענו למשרד עו"ד אלמוני, ישבו אני ואמא בפנים ואני ואשתי ישבנו בחוץ. אלמוני כתב בכתב ידו מה שההורים רצו. כשסיים הכניס אותנו ואמר זה המצב ואם מוכנים מתקדמים. התקדמנו.
- ש. ב- 12.6.11 נחתם תצהיר העברה מפלונית למי?
- ת. למשק.
- ש. לא אליך באופן פרטי?
- ת. המשק מ- 6.4.11 של פלוני.
- ש. האם המגרש הועבר על שמך באופן פרטי על רמת תעודת זהות?
- ת. כן.
- ש. לפני כן היה רשום על שם פלונית ברמת תעודת זהות?
- ת. כן.
- ש. ב- 6.4.11 מי נכח?
- ת. אני אמא ופלונית.
- ש. אבא גם נכח?
- ת. לא." (עמ' 81 לפרוטוקול שורה 24 עד עמ' 82 שורה 10).
168. עו"ד אלמוני העיד אודות נסיבות חתימת העברת הזכויות:

- ש" מה היה חלקך בטיפול בכל הנושא של העברת המשק ביישוב?
- ת. פנה אלי פלוני, כמי שמטפל לא מעט בנושאים של מושב **** וביקש ממני לטפל בהעברת המשק בין ההורים לבינו לאשתנו. אמנו, שהיתה אישה מאוד דעתנית, לחצה שההסכם או שהמהלך המשפטי הזה יתבצע כמה שיותר מהר וזכור לי היטב איך זה היה שבאחד הימים סיימנו ישיבה בוועד האגודה והאם צלצלה אלי וביקשה להגיע למשרד, היתה השעה 20:00, כדי לערוך את אותם מסמכים כדי לבצע את העברת המשק ללא תמורה. ישבנו שעות רבות באותו לילה וחתמנו על כל

המסמכים, כאשר היו נוכחים ההורים, פלוני ואשתו. החתמתי אותם על מסמכי העברה ללא תמורה וכל המסמכים האחרים בלי יוצא מהכלל.

ש. התיק של המשק נמצא אצלך?

ת. כן.

ש. האם זכור לך שבמהלך אותה פגישה רשמת מזכר כלשהו?

ת. באותה ישיבה עלתה סוגיה של מגרש שיש על שם פלונית, איך הגיע אליה מגרש לא יודע אבל היה לה מגרש רשום על שמה והיתה סוגיה שהמגרש יועבר ללא תמורה לפלוני, כאשר פלוני מתחייב לתת מדור ומגורים עד סוף חייה של פלונית בתוך המשק עצמו. אותו מסמך נערך גם בכתב ידי. (לנספח ז' לתצהיר הנתבע).

ש. את הסעיפים האלה רשמת בהמשך לשיחה? הנחיות שקיבלת? איך זה התבצע?

ת. חד משמעית. האם והאב הסבירו במפורש את הפרטים בלי יוצא מהכלל ואני רק תרגמתי אותם לכתובים כדי להבין על מה מדובר. אם כתוב שמאפשרים לפלונית לגור במושב ****, היה ברור שמי שאמור לחתום על המסמך הזה זה פלוני ולכן הוחתם תצהיר ע"י פלוני, שמפורט בסעיף 11 באותו תצהיר נכתב לגבי זכות מגורים ללא תמורה לפלונית במשק ההורים * וזאת בתמורה שפלונית תעביר את כל מלוא התמורה את זכויותיה שנמצא בשטח ההרחבה במושב ****. מפנה לנספח ט' לתצהיר הנתבע.

לאחר פרק זמן מסוים הגיעה פלונית עם אמה ופלוני אלי למשרד ב- 12.6.11 וחתמו על תצהירי העברה של אותו מגרש X. דווח למס שבח על ביצוע העסקה, דווח למנהל על ביצוע העסקה והושלמה העברת הזכויות במגרש. אז יצא גם מכתב סיכום לפלוני על סיום הטיפול ובזה הסתיים ההליך. " (עמ' 89 לפרוטוקול שורה 13 עד עמ' 90 שורה 6).

169. בהמשך עדותו ציין שהיה ברור שפלונית מעוניינת להעביר את המגרש לפלוני :

ת. "העסקה לכאורה פשוטה. ברגע שיודע שיש לפלוני מגרש, רוצה להעביר את המגרש ללא תמורה והאם נמצאת יחד עם פלונית ואני זוכר היטב את פלונית, כך שהיה ברור חד משמעית לאחר השיחה שהיא רוצה להעביר את המגרש לפלוני וזה קושר למעשה את אותו מסמך שנחתם חודשיים לפני.

ש. כשאתה אומר שהיא רוצה להעביר את המגרש לפלוני.

ת. היה ברור לחלוטין שזה שתיהן – האם והבת.

ש. על איזה מסמכים חתמו?

ת. על כל המסמכים שקשורים להעברה ללא תמורה. " (עמ' 90 לפרוטוקול שורות 16-23).

170. עו"ד אלמוני העיד שמבחינה חזותית לא שם לב שיש פגם כלשהו בפלונית ולא התרשם שהופעל עליה לחץ ושהדברים הוצגו בצורה ברורה (עמ' 91 לפרוטוקול שורות 1-4). בהמשך העיד שלא התרשם שפלונית בעלת צרכים מיוחדים (עמ' 91 לפרוטוקול שורות 22-25).

171. לאחר ששמעתי את הצדדים ואת פלונית ולאור קביעתי כי ביום 12.6.11 בעת שחתמה על העברת זכויותיה בקרקע לפלוני ללא תמורה, היה מצבה של פלונית דומה לאבחנת הוועדה מיום 13.11.11, דהיינו, **פלונית מתפקדת ברמה של פיגור שכלי קל וצוין שאינה מסוגלת לדאוג לענייניה והיא זקוקה למינוי אפוטרופוס**, אני קובעת שפלונית נעדרה את גמירות הדעת הנדרשת לצורך חתימה על העסקה בה העבירה את זכויותיה במגרש לנתבע ללא תמורה. בהיעדר גמירות דעת הרי שעסקה זו בטלה.

העברת הזכויות במגרש כנגד זכות מגורים במשק

172. טענה נוספת של פלוני היא שהמגרש נרכש ע"י ההורים ומכספי המשק כדי שיהווה חלק מהמשק. המגרש נרשם על שם פלונית מאחר ולא ניתן היה לרשום אותו על שם ההורים שהיו בעלי נחלה במשק. כוונת ההורים הייתה שהמגרש יחזור למשק ופלוני כבן ממשך יהיה בעל המגרש כשבתמורה ייתן לפלונית זכות מגורים במשק לכל ימי חייה. עסקה זו באה לידי ביטוי בתצהירי מינוי כבן ממשך.

173. ביום 6.4.11 חתמו ההורים על תצהיר העברת כלל זכויותיהם בנחלה ובחברה לידי פלוני ואשתו ללא תמורה. בתצהיר הקבלה של פלוני ואשתו התחייבו בסעיף 7 לאפשר לאחות א' ופלונית להתגורר במשק בתמורה לכך שפלונית תעביר ללא תמורה את כל זכויותיה במגרש הנמצא בשטח ההרחבה במושב **** (סעיף 11). (מוצגים ח' למוצגי הנתבעים).

174. הטענה היא שפלונית לא הבינה כי היא רוכשת מגרש, ההורים החליטו זאת עבורה על מנת להבטיח שהמגרש ירכש לטובת המשק ובשלב מאוחר יותר החליטו שהמגרש יעבור על שם פלוני בתמורה להתחייבותו לספק לפלונית מקום מגורים לכל חייה במשק. כשם שההורים החליטו עבורה על רכישת המגרש כך החליטו עבורה כי תעביר את המגרש לפלוני. הדבר היה ידוע לכל המשפחה.

175. אין מחלוקת שפלונית חתמה על מסמכי הרכישה כשהיא נעדרת כושר להבין את מהות החתימה, האח י' העיד על נסיבות רכישת המגרש:

- ”ש. ביום שפלונית חותמת על הסכם הפיתוח, אתה הולך איתה למנהל.
 ת. כן. רק אני הלכתי איתה. אמא לא היתה.
 ש. פלונית יודעת על מה היא חותמת שהיא קונה מגרש?
 ת. אני אומר לה לחתום והיא יודעת שזה המגרש שקניתי בשבילה. היא יודעת שזה מהכסף שלה.
 ש. הזכות לקנות את המגרש, זה היתה זכות שלך ושל פלונית באופן אישי או שהיתה שייכת למשק?
 ת. כל אחד מהמושב יכל לרכוש בלי קשר למשק.
 ש. כל אחד מהאחים במשפחה **** יכל לרכוש? יכולתם לרכוש 13 מגרשים?
 ת. לא יודע אם 13. אז הייתי רווק אבל בעצם גם נשואים רכשו. לא יודע אם היו מספיק מגרשים כדי לתת 13 למשפחה אחת.

- ש. פלונית חותמת על הסכם הפיתוח. זוכר בפני מי חתמת?
 ת. לא זוכר. זה היה ב****.
- ש. אותו פקיד שחתמת בפניו, אתה אומר שפלונית מוגבלת בשכלה ויכול להיות שלא מבינה על מה שחותמת?
 ת. לא.
- ש. לפלונית הסברת והבינה?
 ת. הבינה שחותמת על מסמכים עבור המגרש שלה.
- ש. ההורים יודעים שחתמת עם פלונית?
 ת. כן.
- ש. מתי יודעים על זה?
 ת. באותה תקופה אני מאמין. " (עמ' 59 לפרוטוקול שורות 12-32)

176. האחות צמ' העידה שהמגרש נרכש על שם פלונית בהוראת ההורים:

- ש" מי החליט לתת לפלונית את הקרקע או לקנות לפלונית את הקרקע?
 ת. ההורים. היו שני מגרשים וההורים אמרו אחד לפלונית ואחד לאח י'. האח י' שילם במזומן לפלוני על כל ההוצאות שהיה על המגרש. לא יודעת מאיזה כספים.
- ש. אמרת שיש שני מגרשים זכות, מאיפה הזכות הזאת?
 ת. של ההורים. אני ילידת מושב. אנחנו מעולם לא התערבנו בחוקיות, מי מותר ומי זכאי. אם היה זכאי שני מגרשים נתנו אחד לפלונית ואחד לאח י'. אני חושבת שזה זכאות של ההורים.
- ש. אמא החליטה שהקרקע לפלונית?
 ת. כן. זה היה ידוע, לא סוד. " (עמ' 30 לפרוטוקול שורה 29 עד עמ' 31 שורה 1).

177. טוען פלוני שככל ופלונית לא הייתה כשירה להעניק את המגרש במתנה לא הייתה גם כשירה לרכוש אותו. לא מונחת בפני תביעה לביטול רכישת המגרש על ידי פלונית ובכל מקרה עסקת רכישת המגרש היא עסקה שעשויה להיטיב איתה בעוד שהענקת המגרש ללא תמורה פוגעת ברכושה.

178. פלוני העיד שהמגרש נרשם על שם פלונית למראית עין בלבד, אך שייך למשק ורכישתו מומנה על ידי המשק:

- ש" בתמורה למגרש אתה נותן לה להמשיך לגור במשק?
 ת. המגרש הוא לא היה שלה. המגרש רשום על השם שלה, אבל מי ששילם זה המשק. צריך להחזיר את המגרש למשק ומתוך דאגה של ההורים לפלונית לתת לה יחידת דיור שתהיה עד 120 ולא תצטרך להיות תלויה בחסדים של אף אחד. תראה עד כמה אמא דאגה לה.
- ש. זה לא עניין של ללא תמורה אלא התמורה היא מגורים בדירה שפלונית התגוררה במשק ובעד זה אתה מקבל את המגרש?

- ת. המגרש שייך למשק.
- ש. המגרש על שמך?
- ת. נכון, אבל קודם היה רשום על השם של פלונית כי היינו צריכים להביא שמות למנהל מקרקעי ישראל. אם היא מקבלת יחידת דיור היא צריכה להחזיר את המגרש למי שקנה אותו שזה המשק.
- ש. אז התמורה של המגרש זה המגורים של פלונית במשק?
- ת. לא. המגרש שייך למשק.
- ש. למה זה על שמך ולא עבר למשק?
- ת. כי אני עכשיו הבעלים של המשק. עד 6.4.11. הנחלה היתה רשומה על שם ההורים. מ- 6.4.11 הנחלה רשומה על שמי.
- ש. המשק מנוהל על שם איזה חברה?
- ת. החברה.
- ש. למה לא עבר על שם המשק?
- ת. לא יודע אם חברה יכולה לקבל מגרש. (עמ' 75 לפרוטוקול שורות 12-32).
179. בהמשך עדותו טוען פלוני שבעצם שני המגרשים שנרכשו על שם האח י' ופלונית שייכים למשק ושהמגרש של האח י' לא הוחזר מאחר והאח י' לא רצה להחזירו:
- ש"א. אבל גם האח י' קנה את המגרש?
- ת. האח י' לא קנה את המגרש. לכל נחלה היתה אפשרות לקנות 2 מגרשים.
- ש. המגרש שהאח י' רשם על שמו לא ביקשת בחזרה כי ידעת שזה של האח י'?
- ת. לא. האח י' לא רוצה להחזיר אותו.
- ש. אתה אומר שפנית לאח י' וביקשת שיחזיר את המגרש? פנית אליו?
- ת. פנית אליו וגם אמא. אמא אמרה תעזוב.
- ש. תראה את זה בתצהירים שלך?
- ת. לא דיברנו על המגרש של האח י', אלא על של פלונית.
- ש. אם שני המגרשים שייכים לנחלה, למה המגרש של פלונית חזר לנחלה ושל האח י' לא חוזר?
- ת. האח י' לא רוצה. (עמ' 79 לפרוטוקול שורות 4-12).
180. כן הוא טוען שהאם המנוחה היא זו שהחליטה מה יעשה במגרש:
- ש"א. נניח שאמא אמרה שפלוני ייקח את המגרש, איזה רשות יש לאמא לבוא ולהגיד לך לקחת את המגרש של פלונית? הרי זה רשום על שם פלונית? מה זה משנה מה אמא אמרה?
- ת. תשאל את אמא. אמא החליטה שהוא יקבל חצי אולם בחתונה, יש עוררין על זה? אמא מחליטה וזה נקודה. אתה רוצה שאכנס לראש של אמא שלי? היא היתה גם שחקנית. כמו שניהלה את כל המשק והרבה נכדים.
- ש. איך אמא יכולה להעביר לך רכוש שלא שייך לה?

ת. מי שקנה את המגרש זה המשק. הסברתי לך את זה. " (עמ' 86 לפרוטוקול שורות 15-21).

181. האח ז' עומת עם ההקלטה בה נשמעת האם אומרת: "פלונית הלכנו איתה, חתמנו":

"הערת ביהמ"ש":

לאחר ששמעתי את ההקלטה, את דברי האם. האם אומרת את המילים הבאות "פלונית הלכנו איתה. חתמנו".

המשך חקירה:

ש. כלומר, בניגוד למה שאתה כותב בסעיף 18 לתצהיר שפלוני עשה ללא רשות, אמא אומרת שהלכה עם פלונית וחתמה?

ת. כן. היא ידעה את זה אחרי שזה קרה. היא שמעה את זה מפלונית שהלכה וחתמה.

ש. אבל היא אומרת שהיא הלכה עם פלונית לחתום?

ת. היא אומרת שהיא ידעה על החתימה אחרי.

ש. לא שמעת בהקלטה שאמא אמרה שהיא הלכה עם פלונית וחתמה?

ת. אינני אומר שנכון שזה נשמע בהקלטה אבל אני אומר שזה בסגנון של : הלכנו חתמנו. הפרשנות יכולה להיות גם שפלונית הלכה. אחרי זה שומעים שהיא ידעה על העברת המגרש מפלונית.

ש. אמא אומרת מתי היא ידעה, אם אחרי או לפני החתימה?

ת. ידעה את זה מפלונית.

ש. ממה שאתה שומע מהדברים של אמא אתה מבין שאמא אמרה מתי היא ידעה, אם לפני או אחרי החתימה?

ת. לא אמרה את זה. " (עמ' 26 לפרוטוקול שורות 1-18).

182. העדה האחות צמ' נשאלה אודות הקלטה זו והשיבה שאכן האם אמרה שהלכנו וחתמנו אך הסכמת ההורים לא הייתה ב- 100% :

"ש. משמיע לך קטע מנספח ח ...

...

המשך חקירה:

ש. מה אמא אומרת?

ת. שומעת - הלכנו עם פלונית וחתמנו. בהמשך ההקלטה היא אמרה שידעה רק כשפלונית אמרה לה.

ש. היית נוכחת?

ת. לא יודעת. היו הרבה מפגשים. היה ברור כשמש שאמא שלי אמרה שהמגרש של פלונית. יכול להיות שהיו מפגשים אבל היה ברור לכולם וידענו שפלוני ינהל הכל בצורה ראויה. כשגילינו שלקח את הכסף והמגרש דיברתי עם אמא שלי והיא אמרה - מה אני אעשה? אמרתי שזה כסף שלה והיא אמרה מה ששלה שלה. היא

אמרה לי מה את רוצה? תהפכי את העולם? זה לא היה בהסכמה של הוריי במאה אחוז. (עמ' 32 לפרוטוקול שורה 6 עד עמ' 33 שורה 2).

183. בהמשך העידה שדברים שסיכם פלוני עם ההורים היו חסויים מפני האחים וההורים לא ידעו על מה חתמו:

ש. יודעת שחלק ממה שההורים דרשו מפלוני שידאג לה למגורים וכנגד זה שיהיה לה איפה לגור המגרש שלה יעבור לפלוני?

ת. אני רוצה להבהיר שכל מה שפלוני עשה עם ההורים היה חסוי מפני האחים. יתרה מכך, ההורים לא ידעה על מה חתמו איתו. אח"כ נודע לי, קיבלתי טופס ואז התברר שעשו עסקת חליפין. ידעתי את זה בדיעבד ולא מלכתחילה שזו הכוונה. בדיעבד ראיתי שעשה קומבינה שייקח את המגרש וייתן לה לגור שם. זה קומבינה כי הבית בסופו של דבר יעבור אליו ואז יש לו גם בית וגם מגרש. (עמ' 33 לפרוטוקול שורה 33 עד עמ' 34 שורה 5).

184. בדיון שהתקיים ביום 24.2.21 טען הנתבע כנגד קטע וידיאו של פגישה מיום 22.12.11. המגמה בשנים האחרונות מעבירה את המשקל למשקלן של הראיות ולא לקבילותן. [בתמ"ש \(ת"א\) 50090/08 פלוני נ' עזבון המנוח ז"ל](#) [פורסם בבנו] סקר כב' הש' יחזקאל אליהו את ההלכה בעניין קבלת הקלטה כראיה ולתנאים הנדרשים לקבלתה והחריגים.

185. לאחר שעיינתי בתמלילים וצפיתי בסרטון והאזנתי לשיחות, נחה דעתי שלמרות שחלק מהמשפטים/המלים אינם ברורים ניתן להבין את רוח הדברים ויש מקום ליתן משקל להקלטות שכן מדובר בהקלטות אותנטיות ששופכות אור על המחלוקות בתיק.

הקלטות – העברת מגרש

186. בהקלטה מיום 20.6.12 – שהתמליל שלה סומן כנספח ח' – הציג פלוני בפני האחים את העסקה לפיה המגרש של פלונית עבר על שמו ובתמורה היא תקבל זכות מגורים במשק. האחים ובמיוחד האח י' התרעמו על הדבר ובהמשך נשמע האח י' שואל את האם: "אבל את ידעת? לא רגע. אמא, לפני שהוא עשה את זה, לפני שהוא עשה את זה, את ידעת שהוא יעדה את זה? ענתה האם: ידעתי מיום שאמרה לי פלונית." (עמ' 5 לתמליל שורות 6-8) בהמשך שואל האח י' את האב: "...אבא אתה ידעת שפלוני הולך להעביר את המגרש על שמו? והאב עונה בשלילה (עמ' 5 לתמליל שורות 14-18).

187. במפגש זה השתתפו: אבא, אמא, האחיות א', האחיות נ', פלוני, האח רא', האח י', האחיות צג'. בהצהרת המתמלל נכתב כי המדבור בהקלטת וידאו באיכות שמע טובה, וכי בהקלטה היו מס' מילים בודדות בתימנית אשר תורגמו על ידי הלקוח – האח י'.

188. האח א' העיד לגבי ההקלטה ואישר שהאם אמרה שהלכנו וחתמנו, אך לדבריו לא אמרה שזה קשור למגרש:

- ש"ש. משמיע לך את נספח ח' – מה נאמר?
- ת. אמא אמרה הלכנו איתה חתמנו. לא אמרה על המגרש. אמא גם יידעה אותי אחרי שהיו אצל עו"ד אלמוני שחתמנו, לא אמרה חתמתי.
- ש. משמיע שוב -
- ת. במשפט הראשון היא אמרה – הלכנו וחתמנו. בהמשך אומרת - ידענו רק כשפלונית סיפרה.
- ש. משמיע שוב -
- ת. שמעתי שהיא אומרת פלונית ואח"כ אומרת חתמנו.
- ש. משמיע שוב את ההמשך -
- ת. היא בהמשך אומרת שידעה רק כשפלונית אמרה לה. (עמ' 37 לפרוטוקול שורה 32 עד עמ' 38 שורה 5).

189. בהקלטה שכותרתה הורים והאחות נ' ושהתמליל שלה סומן כנספח י', עונה האם בשלילה לשאלת האחות נ' כדלקמן: האחות נ': "אני, זה בעיה, הוא אמר שאתם אמרתם שאם פלונית גרה אני חושבת, זה מה שאני הבנתי, שאם פלונית פה – אז השטח עובר בשבילו. השטח של פלונית יהיה בשבילו. אמא: לא." (עמ' 2 לתמליל שורות 15-12).

190. במפגש זה השתתפו: אבא, אמא, האחות נ'. בהצהרת המתמלל נכתב כי המדבור בהקלטת וידאו באיכות שמע טובה, וכי בהקלטה היו מס' מילים בודדות בתימנית אשר תורגמו על ידי הלקוח – האח י'.

191. פלוני נשאל אודות הקלטה זו וטען שאמו פחדה באותה שיחה:

- ש"ש. מפנה להקלטה – בתצהיר של האח י' נספח י' עמודים 1 + 2 זמן הקלטה 00:29 ואילך. שומעים שאמא אומרת ועל המגרש של פלונית היא לא דיברה על זה. אמא אומרת במפורש שהמגרש של פלונית לא רלוונטי.
- ת. צריך לראות איזה אווירה היתה כלפי אמא ואבא. ההורים עשו הכל בטוב ליבם. כולם היו עליה. היא אמרה שכולם עליה והיא עושה מה שרוצים לשמוע. תסתכל איך היא מפחדת.
- ש. אני רואה אחות אחת, לא רואה עליהם, היא שואלת את אמא ואבא שאלות ואמא אומרת שהמגרש לא רלוונטי, זה של פלונית.
- ת. אמא משמיעה מה שהם רוצים לשמוע.
- ש. אתה מעוות את הדברים. (עמ' 86 לפרוטוקול שורות 11-3).

192. קשה להבין מה היה רצונם המדויק של ההורים, מההקלטות והעדויות עולים ספקות באשר לתמיכת האם בעסקת המגרש תמורת זכות המגורים, מנגד אכן מונח תצהיר בו התחייב פלוני לתת לפלונית זכות מגורים במשק בתמורה למגרש.

193. אולם עיון במוצג ת/2 מעלה כי כבר בשנת 1993, שנים לפני שפלונית רכשה את המגרש וכ – 18 שנים לפני שהעבירה את המגרש על שמו, כבר התחייב פלוני להעמיד לרשות פלונית זכות מגורים במשק ביחידת דיור של 45 מ"ר.
194. מכאן שעת חתמה פלונית על העברת הזכות במגרש ללא תמורה לפלוני כבר הייתה מובטחת לה זכות מגורים לכל ימי חייה במשק ועל כן הטענה כי קיבלה כביכול תמורה כנגד הענקת המגרש, נדחית.
195. בנוסף לכך, לרצונם של ההורים אין משקל בהכרעה זו. ההורים לא מונו כאפוטי על רכושה של פלונית ולא יכולים היו לבצע בשמה עסקה זו. גם לו היו ממונים כאפוטי עליה היה עליהם לקבל את אישור בית המשפט לביצוע הענקה זו.
196. אין בידי לקבל את טענת פלוני שרישום הזכויות על שם פלונית היה פורמלי בלבד, במיוחד לאור דבריו שגם המגרש של האח י' נרשם על שמו מבחינה פורמלית אך לא חזר למשק מכיוון שהאח י' סירב לכך. דהיינו, החזרת הזכויות במגרש הייתה נתונה לרצונו של האח י' ולרצונה של פלונית.
197. לסיכום, מאחר ונפל פגם בגמירות דעתה של פלונית הרי שעסקת המתנה במסגרתה העניקה פלונית את הזכויות במגרש X ב*** לפלוני - בטלה.

סוף דבר

198. שתי התביעות מתקבלות.
199. פלוני והחברה חייבים ביחד ולחוד להשיב לפלונית סך של 270,431 ₪ שהועברו לחשבון החברה ביום 2.9.10. הסכום ישולם בתוך 30 יום וישא הפרשי הצמדה וריבית מיום 2.9.10 עד למועד התשלום בפועל.
200. עסקת העברת זכויותיה של פלונית במגרש X ב*** והידוע כחלקות ** בגוש ** מבוטלת.
201. אני מורה על ביטול רישום הזכויות ברמ"י ולשכת רישום המקרקעין על שם פלוני ומורה על החזרת המצב לקדמותו. דהיינו, התובעת, פלונית היא הבעלים של המגרש.
202. לאור התוצאה אליה, אני מחייבת את הנתבעים ביחד ולחוד בהוצאות משפט ושכ"ט עו"ד בסך של 35,000 ₪ שישולמו בתוך 30 יום לתובעת שאם לא כן, הסכום יישא הפרשי הצמדה וריבית מיום מתן פסק הדין עד למועד התשלום בפועל.

המזכירות תשלח את פסק הדין לצדדים ותסגור את שני התיקים.

ניתן היום, ז' כסלו תשפ"ג, 01 דצמבר 2022, בהעדר הצדדים.

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)

שירי היימן 54678313-/
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה